Ազգ
Azg
armenian daily

Յունիս 12
Շաբաթ
1993

ՕՐԱԹԵՐԹ
9 տարի, թիւ 110 (361)
գինը 10 ռ.
դասիչ 69149
Երեւան 375010
Հանրապետութեան 47
հեռ. 581841, ֆաքս 562941
տելեքս 243266 CPIRI SU

Երեւանցիներն օրական 23 ժամ զրկված են էլեկտրաէներգիայից

Երեւան, 11 հունիս, Սնարք: Երեւանցիները օրական միայն մեկ ժամ կստանան էլեկտրաէներգիա: Քաղաքի էներգամատակարարման համակարգում ստեղծված ճգնաժամային իրավիճակի պատճառով, «Հայէներգարդի» կարգադրությամբ հունիսի 10-ից էլ ավելի է խստացվել ենթակայանների անջատման գրաֆիկը: Հանրապետության կառավարության մամուլի կենտրոնում այդ հարկադրական քայլը բացատրեցին Հայաստանում էներգակիրների բացակայությամբ: Գրեթե սպառվել են գազի եւ մազութի պաշարները:

Եւ այնուամենայնիվ, երեկ երեկոյան Հայաստանի կառավարության մամուլի կենտրոնի ղեկավար Վլադիմիր Սանոյանից տեղեկացանք, որ Սնարքի տեղեկությունը չի համապատասխանում իրականությանը եւ ենթակայանների անջատման գրաֆիկն ամենեւին չի խստացվել (առաջվա պես երեւանցիներին էլեկտրաէներգիա է տրվելու օրական 2 ժամ): **«Ազգ»**

Պատասխանը պետք է տա խորհրդարանը

Ստեփանակերտ, 11 հունիս, Սնարք: «Ի տարբերություն Հայաստանի եւ Ադրբեջանի, որոնք նախագահական կառավարման երկրներ են, Լեռնային Ղարաբաղը խորհրդարանային հանրապետություն է: Ուստի ԼՂՀ պետական կյանքի հիմնական հարցերը, չխոսելով իսկ նրա անվտանգության ապահովման մասին, պետք է լուծվեն հանրապետության խորհրդարանի մակարդակով», այսօր Սնարքի թղթակցին հայտարարեց ԼՂՀ Նախարարների խորհրդի առաջին փոխնախագահ Բորիս Առուշանյանը: Նրա խոսքերով, դա ամբողջությամբ վերաբերում է ԼՂՀ ղեկավարության այսօր ակնկալվող պատասխանին՝ Երևանում հակամարտության խաղաղ կարգավորման միջոցառումների գրաֆիկի վերաբերյալ: «Այդ հարցն այնքան ճակատագրական է Ղարաբաղի համար, որ ոչ խորհրդարանի ղեկավարը, ոչ ԼՂՀ ՊՊԿ նախագահը, ոչ էլ երկուսը միասին պարզապես իրավունք չունեն իրենց վրա վերցնել դրա վերաբերյալ որոշում ընդունելու պատասխանատվությունը», ասաց Բորիս Առուշանյանը:

Միաժամանակ, այսօր վաղ առավոտից արտակարգ նիստի են հավաքվել ԼՂՀ Գերագույն խորհրդի նախագահության անդամները: Նիստում ԼՂՀ ղեկավարության եւ Ռուսաստանի արտգործնախարար Անդրեյ Կոզիրեւի ու ազգային անվտանգության նախարար Վիկտոր Բարաննիկովի միջեւ Երեւանում տեղի ունեցած բանակցությունների մասին հաղորդագրությամբ հանդես եկավ խորհրդարանի նախագահի պաշտոնակատար Գեորգի Պետրոսյանը: Այնուհետեւ նախագահությունը ձեռնամուխ եղավ ԵԱՀԽ Մինսկի խմբի խաղաղարար նախաձեռնությանը ԼՂՀ պատասխանի նախագծի քննարկմանը: Կեսօրին քառյա[illegible] քննարկումներից հետո ընդհանուր համաձայնություն ձեռք չբերվեց: Նախատեսվում է, որ ընդմիջումից հետո նախագահության նիստին կմասնակցեն ԼՂՀ ՊՊԿ անդամները: ■

Ռ. Քոչարյանը հանդիպեց Թոմ Փրայսին

Երեւան, 11 հունիս, Սնարք: Երեւանում ԼՂՀ ՊՊԿ ներկայացուցչությունում տեղի ունեցավ նրա նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանի հանդիպումը Հայաստանում ԱՄՆ միսիայի ղեկավարի տեղակալ Թոմաս Փրայսի հետ: Զրույցի ընթացքում կողմերը կարծիքներ փոխանակեցին ԵԱՀԽ շրջանակներում ԼՂՀ եւ Ադրբեջանի միջեւ խաղաղ կարգավորման հնարավորության վերաբերյալ: Շոշափվեցին նաեւ Մարիո Ռաֆայելլիի վերջին առաջարկությունների հետ կապված հարցերը: Հանդիպմանը մասնակցում էին Հայաստանում ԼՂՀ ՊՊԿ հատուկ ներկայացուցիչ Ալբերտ Ղազարյանը եւ Երեւանում ԱՄՆ դեսպանատան քաղաքական բաժնի երկրորդ քարտուղար [illegible]: ■

ԱԼԻԵՎԸ ԴԵՌ ՉԻ ՊԱՏԱՍԽԱՆԵԼ ՎԱՐՉԱՊԵՏ ԴԱՌՆԱԼՈՒ ԱՌԱՋԱՐԿՈՒԹՅԱՆԸ

Իրազեկ աղբյուրներն այդ հարցը համարում են լուծված

Նախիջեւանի Ինքնավար Հանրապետության խորհրդարանի ղեկավար, Ադրբեջանի նախկին կոմունիստ ղեկավար Հեյդար Ալիեւը առայժմ «մտածում է» վարչապետի պաշտոնն զբաղեցնելու նախագահ Էլչիբեյի առաջարկության մասին: Այդ մասին ուրբաթ օրը նա հայտարարեց Ադրբեջանի Գիտությունների ակադեմիայի կոլեկտիվի հետ հանդիպման ժամանակ: Նախօրեին Ալիեւը խոստացել էր պատասխան տալ մինչեւ հունիսի 11-ի կեսօրը:

Վարչապետի պաշտոնը Հեյդար Ալիեւին առաջարկվել էր Ադրբեջանի նախագահ Աբուլֆազ Էլչիբեյի հետ հունիսի 9-ին անցկացված խորհրդակցությունների ժամանակ: Նախագահ Էլչիբեյի աշխատակազմի լավատեղյակ աղբյուրների տեղեկությունների համաձայն, Ալիեւը կոնսուլտացիաների ընթացքում պատրաստակամություն է հայտնել կառավարությունը գլխավորել լրացուցիչ լիազորություններ ստանալու դեպքում:

Նախորդ վարչապետ Փանահ Հուսեյնովը այս շաբաթվա սկզբին հրաժարական էր տվել Գյանջայի ապստամբական դեպքերի կապակցությամբ, որոնց ընթացքում զոհվեցին մոտ 70 եւ վիրավորվեցին շուրջ 300 մարդիկ:

Ուրբաթ օրը Հ. Ալիեւը Բաքվում Մեծ Բրիտանիայի եւ ԱՄՆ-ի դեսպանատներում հանդիպումներ անցկացրեց «Բրիթիշ Փետրոլեում» եւ «Ամոկո» նավթային ընկերությունների ներկայացուցիչների հետ: Նույն օրը Նախիջեւանի ղեկավարը հանդիպեց Բաքվում ԱՄՆ-ի եւ Ֆրանսիայի դեսպանների հետ: Ըստ ԻՖ-ի տվյալների, զրույցի ընթացքում քննարկվել են Ադրբեջանում ստեղծված իրավիճակը եւ ղարաբաղյան կարգավորման խնդիրները: Հեյդար Ալիեւը նշեց, որ Բաքուն արդեն տվել է իր դրական պատասխանը ԵԱՀԽ շրջանակներում հակամարտության կարգավորման Մինսկի խմբի նախաձեռնության վերաբերյալ: Նա մտահոգություն հայտնեց Լեռնային Ղարաբաղի հայերի պատասխանի հետաձգման կապակցությամբ: Հ. Ալիեւի կարծիքով, Ստեփանակերտի նման վերաբերմունքը խաղաղարար նախաձեռնության նկատմամբ կարող է քաղաքացնել եւ երկարաձգել հայ-ադրբեջանական հակամարտության լուծումը: Խոսելով Ադրբեջանի ներքին քաղաքական իրավիճակի մասին, Ալիեւը նշեց, որ Գյանջայի ողբերգական իրադարձությունները երկիրը հասցրել են քաղաքացիական պատերազմի եզրին: Նա նշեց, որ ճգնաժամը պետք է լուծվի բացառապես խաղաղ եւ քաղաքական միջոցներով: «Զենքի օգտագործումը եւ բռնությունը [illegible] են մեծ պարտությունների», ասաց նա:

Դեսպանների հետ բանակցություններից հետո Հեյդար Ալիեւը հանդիպեց Ադրբեջանի ամենամեծ ընդդիմադիր կուսակցություններից մեկի՝ Ազգային անկախության կուսակցության ղեկավար Էթիբար Մամեդովի հետ: Նախատեսվում են նաեւ Ալիեւի բանակցությունները Բաքվում Թուրքիայի դեսպանի հետ:

Ինչպես ԻՖ-ին հաղորդեց Ադրբեջանի ղեկավարությանը մոտ իրազեկ աղբյուրը, ըստ երեւույթին Հեյդար Ալիեւին Ադրբեջանի ղեկավարությունում բարձր պաշտոնի նշանակելու հարցը լուծվել է: Այն հանգամանքը, որ նա խորհրդակցություններ է անցկացրել օտարերկրյա պետությունների դեսպանների հետ եւ հանդիպել ամենամեծ ընդդիմադիր կուսակցություններից մեկի ղեկավարին, վկայում է այն մասին, որ Ալիեւը տվել է իր համաձայնությունը մասնակցելու հանրապետության ղեկավարմանը, նշեց այդ աղբյուրը: Սակայն դեռ հայտնի չէ, թե նա կոնկրետ որ պաշտոնը կզբաղեցնի: Ըստ երեւույթին, դա կլինի կամ վարչապետի, կամ որեւէ այլ պաշտոն, սակայն դա արդեն «ոչ թե բովանդակության, այլ ձեւի» հարց է, հայտնում է ԻՖ-ի աղբյուրը:

Ռուսաստանի արդյունաբերողների եւ ձեռնարկատերերի միության նախագահ Արկադի Վոլսկին, որն անցյալում գլխավորել է Լեռնային Ղարաբաղում հատուկ կառավարման կոմիտեն, գտնում է, որ Հեյդար Ալիեւի իշխանության գլուխ «վերադառնալը» Ադրբեջանում պատերազմի դադարեցման եւ Հայաստանի հետ հարաբերությունների կարգավորման բերեւս միակ հնարավորությունն է»: Ուրբաթ օրը «Էխո Մոսկվի» ռադիոկայանին տված հարցազրույցում նա այն կարծիքը հայտնեց, թե Լեռնային Ղարաբաղի հայերը կողջունեին Ադրբեջանում Հեյդար Ալիեւի իշխանության գլուխ անցնելը: ԻՖ

Բրիտանացիները 3 խորվաթ սպանեցին

Արեւմտյան դաշնակից երկրների արտգործնախարարների Աթենքում կայացած ժողովը որոշեց ռազմաօդանավեր տրամադրել Բոսնիայի համար, սակայն առանց հստակեցնելու դրանց նպատակն ու ծիրը: Մ. Նահանգների պետքարտուղար Քրիստոֆըրի համաձայն, դրանք օդային պաշտպանություն պետք է ապահովեն ՄԱԿ-ի խաղաղապահ ուժերին ամբողջ Բոսնիայում, մինչդեռ ՆԱՏՕ-ի գլխավոր քարտուղար Վյորների կարծիքով, դրանք պաշտպանելու են միայն ՄԱԿ-ի կողմից որոշված «անվտանգության գոտիները», իր հերթին առանց հստակեցնելու, թե քաղաքացիների պաշտպանությունը մտնելո՞ւ է օդանավերի առաքելության մեջ: Իր հերթին, ինչպես հաղորդել էինք, Վաշինգտոնը որոշել է 300 զինվոր ուղարկել Մակեդոնիա, դրանք միանալու են տեղի 800 կապույտ սաղավարտավորներին: Մյուս կողմից, հակառակ ՄԱԿ-ի բրիտանացի զինվորների նախազգուշացմանը, առավելապես իսլամ ազգաբնակչությունից բաղկացած հարյուրավոր ավտոմեքենաների մի շարասյուն երեկ փախուստի դիմեց դեպի Թուզլա: Ճանապարհին նրանց «դիմավորեցին» խորվաթ կանայք, այնուհետեւ զինյալներ, որոնք մի կողմ քաշելով սպանեցին շարասյան 8 վարորդների, մինչ կանայք կողոպտում էին մյուսներին: Վրա հասած բրիտանացի զինվորները կռվի բռնվեցին եւ սպանեցին խորվաթ 3 զինյալի: Սա առաջին դեպքն է Բոսնիայում, երբ ՄԱԿ-ի զինվորները մարդ են սպանում:

Ռաֆսանջանիի վերընտրությունը ապահո՞վ

Իրանի Իսլամական Հանրապետությունում երեկ տեղի ունեցան նախագահական ընտրությունները: Գլխավոր թեկնածուն էր Ալի Աքբար Հաշեմի Ռաֆսանջանին, որի վերընտրությունը կասկած չի հարուցում, նրա երեք մրցակիցները համեմատաբար անհայտ անուններ են: Նույնը չի կարելի ասել ընտրողների ընտրական մասնակցության մասին: Այդ է պատճառը, որ ընտրական օրվա ընթացքում հայտարարվեց, թե երկու ժամով երկարաձգվում է քվեարկությունը: Արդարեւ, ընտրողները խանդավառ չեն: Հակառակ կրոնական իշխանությունների հորդորներին, թե քվեարկություններին մասնակցելը ոչ միայն քաղաքացիական պարտականություն է, այլեւ կրոնական պարտավորություն, իրանցիներն առավել մտահոգ են իրենց տնտեսական դժվարություններով՝ գործազրկություն: Այդ էր պատճառը, որ նախագահ Ռաֆսանջանին նախորդ օրը խոստացել էր առաջիկա 4 տարիներին ուշադրությունը կենտրոնացնել տնտեսական խնդիրների վրա:

Ընտրությունները Նիգերիայում հետաձգվա՞ծ

Նիգերիայի Գերագույն դատարանը որոշեց հետաձգել այսօր անցկացվելիք ընտրությունները, տեղի տալով երկրի բնակչության հազիվ 2 տոկոսը կազմող մեծահարուստ առեւտրականների եւ նախկին քաղգործիչների պահանջքի առջեւ: Վերջիններս պնդում են, թե երկիրը պատրաստ չէ ժողովրդավարական կարգերի անցնելու: Նրանք զինվորական նախագահ Բաբանգիդային խնդրեցին պաշտոնավարել եւս 4 տարի: Սակայն, ավելի ուշ, ընտրական կենտրոնական [illegible] ու մարդու իրավունքների տեղական պաշտոնյաները հայտարարեցին, թե ընտրություններն անցկացվելու են նախատեսված ժամկետում՝ այսօր:

Ղարաբաղում եւ սահմաններում դադար

Երեկ եւ նախորդ գիշեր խաղաղությունը Լեռնային Ղարաբաղի ռազմաճակատներում հանգիստ է եղել: Այս մասին Ստեփանակերտից հաղորդում է մեր թղթակից **ՎԱՀՐԱՄ ԱՂԱՋԱՆՅԱՆԸ**: Ռազմական լուրջ միջադեպերի բացակայությունը հաստատում է նաեւ ԼՂՀ լրատվության եւ մամուլի պետվարչությունը: Հայաստանի պաշտպանության նախարարությունից հաղորդում են, թե անցած երկու օրերի ընթացքում խաղաղությունը հանգիստ է եղել նաեւ Հայաստանի սահմանամերձ շրջաններում: **«Ազգ»**

Ուսուցիչների ցույց Երեւանում: Հունիսի 11-ին Երեւանում, Հայաստանի կառավարության շենքի առջեւ տեղի ունեցավ [illegible] ուսուցիչների բողոքի ցույց: Մոտ հինգ հարյուր մանկավարժներ պահանջում էին աշխատավարձի բարձրացում եւ կրթության [illegible] նկատմամբ պետական ուշադրություն: Տնտեսական պահանջներն ուղեկցվում էին կառավարության ներքաղաքական կուրսի քննադատությամբ: **Սնարք**

Պետդեպարտամենտը պաշտպանում է Ադրբեջանին

ԱՄՆ կառավարությունը հանդես է գալիս Ադրբեջանում Գյանջայի ողբերգական դեպքերի հետ կապված ճգնաժամի խաղաղ լուծման օգտին, ժողովրդավարական արժեքների եւ մարդու իրավունքների հարգման հիման վրա: Այդ մասին ասվում է ուրբաթ օրը Բաքվում ստացված ԱՄՆ պետդեպարտամենտի փաստաթղթում, ԻՖ-ին հայտնեցին նախագահի մամուլի ծառայությունում: Փաստաթղթում նշվում է, որ ԱՄՆ կառավարությունը լիովին պաշտպանում է նախագահ Աբուլֆազ Էլչիբեյի ժողովրդավարական ձեւով ընտրված կառավարությանը: ԻՖ

Ադրբեջանը ընդունեց ԵԱՀԽ ծրագիրը

Ադրբեջանը դրական պատասխան է տվել հայ-ադրբեջանական հակամարտության կարգավորմանը նվիրված Մինսկի խմբի ծրագրին, ուրբաթ օրը Բաքվում լրագրողներին հայտնեց նախագահի [illegible] քաղաքականության գծով պետական խորհրդական Վաֆա Գուլիզադեն: Նրա խոսքերով, իր եւ Ղարաբաղի ադրբեջանցիների ներկայացուցիչ Նիզամի Բախմանովի ստորագրած ծրագիրը հինգշաբթի օրը հանձնվել է Մոսկվայում Իտալիայի դեսպանին: ԻՖ

2,5 միլիարդ Ռուսաստանին եւ ԱՊՀ մյուս երկրներին

Մ. Նահանգների Կոնգրեսի ներկայացուցիչների պալատը երկար բանավեճերից հետո որոշեց հատկացնել Ռուսաստանին եւ նախկին խորհրդային միյուս հանրապետություններին 2,5 միլիարդ դոլարի օգնություն տալու Սպիտակ տան պահանջը: Պալատի անդամներից շատերը իզուր փորձեցին կրճատել այն 1,6 միլիարդի, որ Քլինթոնը խոստացել էր Ելցինին: ■

digitised by A.R.A.R.@

Պատերազմ

ՂԱՐԱԲԱՂԻ ՌԱԶՄԱՃԱԿԱՏՆ ՈՒ ԱԴՐԲԵՋԱՆԻ ԿԱՅՈՒՆՈՒԹՅՈՒՆԸ

Անցած շաբաթը Լեռնային Ղարաբաղում եւ Հայաստանի սահմանամերձ շրջաններում ռազմական գործողությունների առումով կարելի է բաժանել երկու մասի. շաբաթվա առաջին կեսը ընթացավ լարվածության կտրուկ աճով հայ-ադրբեջանական հակամարտության գոտու մի քանի հատվածներում, իսկ երկրորդ կեսում ռազմական գործողությունների ակտիվությունը կտրուկ կերպով թուլացավ, ինչն ակնհայտորեն կապված էր Գյանջայի իրադարձությունների հետ: Այսպես, դեռեւս հունիսի 4-ին Ադրբեջանի Թովուզի շրջանի տարածքից մի քանի ժամ շարունակ մարտական տեխնիկայից եւ հեռահար հրանոթներից հրետակոծվեցին Տավուշի շրջանի Մովսես, Այգեձոր եւ Ներքին Կարմիրաղբյուր գյուղերը, ինչպես նաեւ Բերդ շրջկենտրոնը, որի հետեւանքով հայկական կողմից 6 հոգի վիրավորվեց: Հաջորդ օրն ակտիվացան Գետաշենի շրջանի ադրբեջանական կազմավորումները, որոնք տանկերից եւ «Շիլկա» կայանքներից սկսեցին հրետակոծել Կրասնոսելսկի շրջանի Վերին եւ Ներքին Ճամբարակ գյուղերը:

Մեկ օր անց՝ հունիսի 6-ին լարվածության նոր աճ է արձանագրվել նաեւ Մարտակերտի շրջանում, որտեղ դրանից առաջ երկար ժամանակ համեմատաբար հանգիստ էր: Այդ օրը գնդակոծվել են շրջանի Ջանյաթաղ գյուղը եւ հայկական պաշտպանական դիրքերը, որի հետեւանքով երկու հոգի վիրավորվել են: Հատկանշական է, որ դա տեղի է ունեցել այն բանից հետո, երբ ԼՂՀ պաշտպանության բանակի շտաբի բարձրաստիճան մի սպայի վկայությամբ, հունիսի 5-ին Մարտակերտ շրջկենտրոնում ադրբեջանական կազմավորումների միջեւ փոխհրաձգություն էր սկսվել, որի հետեւանքով զոհվել էր 4 մարդ: Սա վկայում է, որ ադրբեջանական ռազմական ղեկավարները փորձել են իրենց ներքին տարաձայնությունները հարթել Ղարաբաղի դեմ հաջող մարտական գործողություններով: Սակայն նման փորձը, ինչպես եւ պետք էր սպասել, ձախողվել է, եւ հաջորդ օրերին, երբ Գյանջայի իրադարձություններն ավելի լայնածավալ բնույթ կրեցին, եւ զոհերի թիվը որոշ տվյալներով անցավ 200-ից, Մարտակերտի շրջանի ռազմաճակատներում խաղաղությունը կրկին կայունացավ: Դրա փոխարեն հունիսի 9-ին լարվածությունն ավելացավ Ղարաբաղի հարավում, երբ Ֆիզուլու եւ Ղուբաթլիի շրջանների ռազմական հենակետերից հրետակոծվեցին ոչ միայն Մարտունու եւ Հադրութի շրջանների սահմանամերձ բնակավայրերը, այլեւ Լաչինի մարդասիրական միջանցքի հարավային մատույցների պաշտպանական դիրքերը: Այս անգամ ԼՂՀ պաշտպանության բանակը ստիպված եղավ դիմել պատասխան գործողությունների: Միաժամանակ նույն հենակետերից հրետակոծվել են նաեւ Գորիսի շրջանի պաշտպանական դիրքերը: Հայաստանի ուժերը նույնպես անհրաժեշտության դեպքում պատասխան միջոցառումների են դիմել:

Այն հանգամանքը, որ անցած շաբաթվա Գյանջայի իրադարձություններն ուղղակի ազդեցին Լեռնային Ղարաբաղի ռազմաճակատների եւ ռազմական գործողությունների վրա, մեկ անգամ եւս ապացուցում է, որ Ղարաբաղ-ադրբեջանական հակամարտության մեջ «նախաձեռնողը» բոլոր դեպքերում ադրբեջանական կողմն է, որի ագրեսիվությունից էլ կախված է տվյալ փուլում Ղարաբաղի ռազմաճակատների լարվածությունը: Այսպես պարզ տրամաբանությունը հուշում է, որ ԼՂՀ պաշտպանության բանակի կազմավորումները կշտապեին օգտվել Ադրբեջանի ներքին տարաձայնություններից եւ զինված խմբավորումների վերածված երկպառակություններից ու կփորձեին անցնել լայնածավալ հարձակման՝ ազատագրելով Ղարաբաղի բոլոր նվաճված տարածքներն ու ապահովելով նրանց հետագա անվտանգությունը:

Մյուս կողմից ակնհայտ է, որ Ադրբեջանում իրադրության որոշակի կայունացումից անմիջապես հետո իշխանությունները (լինեն դրանք նոր կամ նորացված) կարիք կունենան Ղարաբաղի դեմ հաջող ռազմական գործողությունների միջոցով սեփական ժողովրդին ցույց տալ, որ Գյանջայի իրադարձություններն իզուր չեն անցել, եւ դրանից հետո նրանք դուրս են եկել ավելի ուժեղացած: Ուստի պատահական չէ, որ արդեն այսօր ադրբեջանական քարոզչական մեքենան հող է նախապատրաստում առաջիկա հնարավոր լայնածավալ ագրեսիայի համար՝ տեղեկացնելով, թե իբր հունիսի լույս 10-ի գիշերը Հայաստանի տարածքից Ղարաբաղի Մարտակերտի շրջան են տեղափոխվել մեծ քանակությամբ մարտական տեխնիկա եւ կենդանի ուժ, եւ առաջիկայում իբր չի բացառվում, որ հայկական ուժերը լայնածավալ գրոհ կսկսեն Մարտակերտ շրջկենտրոնի կամ Շահումյանի շրջանի ուղղությամբ: Իսկ փորձը ցույց է տալիս, որ նման հաղորդագրություններին սովորաբար հաջորդում են նոր հարձակումներ: Միաժամանակ ԼՂՀ ռազմական հետախուզության տվյալներով, շարունակվում են ադրբեջանական բանակի մարտական տեխնիկայի եւ կենդանի ուժի մեծ կուտակումները նաեւ Ֆիզուլու եւ Ջեբրայիլի շրջաններում՝ Հադրութի եւ Մարտունու ուղղություններով: Եթե սրան ավելացնենք նաեւ, որ բավական խառնաշփոթ իրադրությունում հայտնված Ադրբեջանի իշխանությունների համար ճգնաժամից դուրս գալու հիմնական ուղիներից մեկն անկասկած Ղարաբաղի ռազմաճակատներով է անցնում, պարզ կդառնա, որ առաջիկայում հնարավոր է ռազմական գործողությունների ակտիվացման նոր փուլ, որն Ադրբեջանի վերակառուցված իշխանություններին միանգամից մեծ հաղթաթղթեր ձեռք բերելու հնարավորություն կտա: Մտահոգիչն այն է, որ այդ դեպքում Ղարաբաղի ռազմաճակատներում կբախվեն ոչ միայն Ղարաբաղի եւ Ադրբեջանի, այլեւ Ղարաբաղի եւ այն ուժերի շահերը, որոնք լուրջ հույսեր են կապում Ադրբեջանի իշխանությունների հետ եւ շահագրգռված են լինելու նրանց կայունությամբ:

ԱՐՄԵՆ ԲԱՂԴԱՍԱՐՅԱՆ

Տնտեսական

Ի՞նչ է լինելու խնայողությունների ճակատագիրը

Հանրապետության 2.5 մլն ավանդատուներ, որոնց խնայողությունների ընդհանուր գումարը տասը միլիարդ ռուբլի է կազմում, դրամի անզուսպ արժեզրկման պատճառով աննախանձելի վիճակում են հայտնվել: ՀՀ 1993 թ. սոցիալ-տնտեսական զարգացման ծրագրով նախատեսվում է ավանդները ինդեքսավորել 100 տոկոսով, այսինքն երկու անգամ, ինչը գների հարյուրապատիկ աճի պայմաններում անշուշտ աննշան հավելում է: Կառավարությունը դա բացատրում է ֆինանսական միջոցների բացակայությամբ: Իսկ ՀՀ Գերագույն խորհուրդը, թույլատրելով 209 մլրդ վարկային էմիսիան, որից տասնյոթ միլիարդն այդ նպատակին պետք է ծառայեցվեր, կարծես թե հաշտվել էր իրերի նման վիճակին:

Սակայն այս խնդրի շուրջ կրքերը բորբոքվեցին, երբ ՀՀ նախագահի եւ ՀՀ ԳԽ ֆինանսավարկային եւ բյուջետային հարցերի մշտական հանձնաժողովի նախաձեռնությամբ խորհրդարանի քննարկմանը ներկայացվեց «ՀՀ պետական մասնագիտացված խնայբանկի մասին» օրենքի նախագիծը: Թեեւ նրանում բարձրացված խնդիրն ավելի շատ հրատապ էր նախկին ԽՍՀՄ խնայբանկի ՀՀ բանկի, ՀՀ պետական մասնագիտացված խնայողական բանկի (Հայխնայբանկ) վերակազմավորում, պատգամավորները երկու շաբաթ առաջ մերժեցին այն:

Վերջին եռօրյա նիստում ՀՀ կառավարությանը թույլատրվեց խնայողություններն ինդեքսավորել 1993 թ. վարկային էմիսիայի շրջանակներում, այսինքն, երկու անգամ: Միաժամանակ գործադիր բարձրագույն իշխանության առջեւ մեկ ամսվա ընթացքում Գերագույն խորհրդին խնայբանկի ավանդները դրամի արժեզրկմանը համապատասխան ինդեքսավորելու եւ դրանք արժեթղթերով կամ այլ արժեքներով սպասարկելու վերաբերյալ առաջարկություններ ներկայացնելու խնդիր դրվեց:

Այսպիսով, բնակչության խնայողությունների ճակատագիրը կպարզվի մեկ ամիս հետո: Հ. Գ.

Բաքու

Էլչիբեյը կմեկնի Մեծ Բրիտանիա

Հունիսի 30-ին կսկսվի Ադրբեջանի նախագահի պաշտոնական այցը Մեծ Բրիտանիա: Այցելության ընթացքում նախատեսվում է լուծել Լոնդոնում Ադրբեջանի դեսպանատան բացման հարցը եւ ստորագրել առեւտրատնտեսական պայմանագիր: Հանրապետության արտաքին տնտեսական կապերի նախարար Ռաուֆ Կարաեւը նշեց, որ այդ մասին պայմանավորվածություն է ձեռք բերվել Անգլիա վարչապետ Փանահ Հուսեյնովի այցելության ժամանակ: Նա հաղորդեց նաեւ, որ սեպտեմբերին նախատեսվում է բացել Մեծ Բրիտանիայի դիվանագիտական առաքելությունը Բաքվում, որը կգլխավորի Ավստրալիայում Անգլիայի նախկին առեւտրական ներկայացուցիչը: ՆՏ

Տնտեսագետները կհանդիպեն Բաքվում

Օրերս Բաքվում տեղի կունենա տնտեսագետների հանդիպումը, որին կմասնակցեն Համաշխարհային բանկի, Միջազգային վալյուտային հիմնադրամի ներկայացուցիչները, Ադրբեջանում ՄԱԿ-ի առաքելության զարգացման ծրագրի կազմակերպիչները, եվրոպայի հայտնի տնտեսագետներ: Նրանք կքննարկեն Ադրբեջանում օտարերկրյա ներդրումների հնարավորությունները, առաջին հերթին այնպիսի ճյուղերում, ինչպիսիք են նավթարդյունահանումը եւ նավթամշակումը, էներգետիկան, բնապահպանությունը: Այդ կապակցությամբ նախատեսվում է ստեղծել ներդրումները կարգավորող պետական կառուցվածք, որը կընդգրկի օտարերկրյա եւ տեղացի փորձագետների: Կանխագուշակումների համաձայն, այդ հանդիպումը զգալիորեն կնպաստի հանրապետության տնտեսության զարգացմանը: ՆՏ

Կսեփականաշնորհվի պետական ունեցվածքի 30 տոկոսը

Մոտ ժամանակներս միլլի մեջլիսի քննարկմանը կներկայացվի շուկայական տնտեսության անցնելու ծրագրի նոր, վերամշակված տարբերակը, տեղեկացրեց Ադրբեջանի վարչապետ Փանահ Հուսեյնովը: Նրա խոսքերով, շուկային անցնելու ժամանակ նախատեսվում է սեփականաշնորհել պետական սեկտորի մինչեւ 30 տոկոսը: Խոսելով գների նոր բարձրացման հնարավորության մասին, Փ. Հուսեյնովը նշեց, թե մոտ ժամանակներս [illegible] նավթամթերքների գները: Ընդ որում, կառավարությունն անհրաժեշտ է գտնում աստիճանաբար հասցնել այդ գները համաշխարհային մակարդակին: Բնութագրելով երկրի տնտեսական իրավիճակը, Փ. Հուսեյնովն ընդգծեց, որ ձեռնարկված միջոցառումների շնորհիվ լուծված է բնակչությանը մսով եւ շաքարով ապահովելու հարցը: Մոտ օրերս Ուկրաինայից կստացվի մոտ 2 հազար տոննա կարագ: ՆՏ

ՌԱԿ

Հանրապետական վարչությունում

Հունիսի 10-ի նիստում քննարկման էր դրված ղարաբաղյան խնդրի խաղաղ կարգավորման ԵԱՀԽ Մինսկի խմբի նախագահ Մարիո Ռաֆայելլիի ուղարկած նախաձեռնության վերաբերյալ ՌԱԿ-ի դիրքորոշման հարցը: Սակայն նկատի ունենալով, որ Ադրբեջանում տեղի ունեցող վերջին իրադարձությունները այդ հանրապետության իշխանությունների համար անկայուն իրավիճակ են ստեղծել, ինչը նախաձեռնության իրականացումը կասկածելի է դարձնում, եւ բացի այդ, կարեւորելով այս հարցում ԼՂՀ ղեկավարների կարծիքի ՌԱԿ-ի ներկայացուցիչների ծանոթացումը (հանդիպումը նրանց հետ կկայանա օրերս), վարչությունը նպատակահարմար գտավ դրան անդրադառնալ հաջորդ նիստում:

Լսելով վարչության անդամներ Ռոբերտ Մնացականյանի՝ Հայաստանի Գերագույն խորհրդի պատվիրակության հունիսի 6-ին Մոսկվա կատարած այցի, Վիգեն Խաչատրյանի՝ ՀՀ ԳԽ վերջին եռօրյա նիստում քննարկված հարցերի եւ վարչության փոխատենապետ Կարեն Կոստանդյանի՝ Դեմոկրատական կուսակցության ղեկավարների հետ կայացած երկու հանդիպումների մասին հաղորդումները, վարչությունը դրանք ի գիտություն ընդունեց:

Վարչությունը անդրադարձավ ՀՀ Գերագույն խորհրդի եւ տեղական խորհուրդների թափուր տեղերի առաջիկա ընտրություններին կուսակցության մասնակցության խնդիրներին:

Վավերացվեցին Էջմիածնի շրջանի Ծիածան գյուղում եւ Երեւանի Շահումյանի շրջանում ստեղծված նոր ՌԱԿ ակումբները: Հ. Գ.

ԳԽ

Օրենքն ընդունվեց, բայց բնակարաններն առայժմ չեն սեփականաշնորհվի

Խորհրդարանը երկօրյա բուռն քննարկումներից հետո ի վերջո հաստատեց «ՀՀ պետական եւ հանրային բնակարանային ֆոնդի սեփականաշնորհման մասին» օրենքը: Սակայն այն դեռեւս ուժի մեջ չի մտնի, քանի որ պատգամավորները հետաձգեցին օրենքի կիրառման կարգի ընդունումը: Պարզաբանումների խնդրանքով դիմեցինք ՀՀ ԳԽ պատգամավոր ՌԱՖԻԿ ՊԵՏՐՈՍՅԱՆԻՆ:

«ՀՀ պետական եւ հանրային բնակֆոնդի սեփականաշնորհման մասին» օրենքի նախագիծը 4-րդ անգամ էր քննարկվում, իսկ ընդհանուր առմամբ արդեն մեկ եւ կես տարի է, ինչ նրա վրա աշխատանք է ընթանում: Այդ ընթացքում օրինագիծը բազմաթիվ փոփոխությունների ենթարկվելով, բնակարանների մասնավորեցման հետ կապված բոլոր իրավահարցերը լուծելու մակարդակ է ձեռք բերել: Այսպես, եթե սկզբնական շրջանում միայն բնակարանների մասին էր խոսք գնում, ապա այժմ սեփականաշնորհման են ենթակա ինչպես ընդհանուր օգտագործման նկուղները, տանիքները, աստիճանավանդակները, այնպես էլ բակային շինությունները: Կարեւոր է նաեւ այն, որ օրենքը միայն ֆիքսում է այդ իրավունքը՝ արդեն կառուցապատված տարածքների օրինականացման, բնակիչների միջեւ բախման խնդիրները կլուծվեն գործադիր իշխանությունների կողմից սահմանված կարգով, իսկ դրանց շուրջ ծագած վեճերը՝ դատարանների վճիռներով:

Քննարկման ժամանակ ի հայտ եկան նոր հարցեր. վթարային վիճակում գտնվող շենքերը պետք է սեփականաշնորհե՞լ, ենթարկվե՞ն, թե ոչ: Նաեւ երբ այդ իրավունքը տրվի, ապա ինչ ձեւով է այն հարմար իրականացնել: Օրինագիծը մշակած աշխատողների [illegible] եւ սոցիալական հարցերի մշտական հանձնաժողովը դեմ էր նման շենքերի անվերապահ սեփականաշնորհմանը եւ օրենքի կիրառման կարգի մեջ դրույթ էր մտցրել, ըստ որի դրանք անհատույց կտրվեն բնակիչներին միայն պետության կողմից ամրագրվելուց հետո: Պատգամավորների մի մասն առաջարկում էր դրանք եւս մտցնել ընդհանուր ցանկի մեջ եւ սեփականատեր ճանաչել տերերին, երբ իհարկե նրանք ցանկություն կհայտնեն: Այսօր հույս ունե՞լ, որ կառավարությունը կկարողանա կարճ ժամանակում պարտավորվել [illegible] ենթակա այդ շենքերը, առանձին միավորություն է: Ավելի ճիշտ չէ՞, որ այդ հնարավորությունը տրվի դրանց բնակիչներին: Բարեբախտաբար այս կետն անցավ: Քննարկման ժամանակ ծագած մյուս խնդիրներն արդեն անհնար էր միայն քվեարկությամբ լուծել. կիրառման կարգի մեջ նշված էր, որ օրենքի ընդունումից [illegible] պետության կողմից դադարեցվում է բնակարանների կարիք ունեցողների հերթագրումը: Իսկ դա, իր հերթին, ըստ էության, խաղից դուրս վիճակում էր թողնում տարիներ շարունակ հերթագրման ցուցակներում գտնվողներին, քանզի հարց է մնում բնակելի շենքերի պետական շինարարություն լինելո՞ւ է, թե ոչ: Դրական պատասխանն անհրաժեշտ է դարձնում, որ օրենքով ուղղվի քաղաքային հողերի իրավական ռեժիմը, գործող «Հողային օրենսգիրքը» եւ «Գյուղացիական եւ գյուղացիական կոլեկտիվ տնտեսությունների մասին» օրենքն այդ խնդրին լուծում չեն տալիս:

Օրենքը էական մի բացթողում եւս ուներ: Այն անորոշ էր թողնում բնակֆոնդի հետագա շահագործման եւ պահպանման հետ կապված հարցերը: Ահա թե ինչու խորհրդարանն օրենքն ընդունելով հանդերձ հետաձգեց նրա կիրառման կարգի հաստատումը: Միաժամանակ ՀՀ ԳԽ համապատասխան հանձնաժողովին եւ կառավարությանը հանձնարարված է վերահիշյալ ու մի քանի այլ հարցերի լուծման ծրագիր մշակել, իսկ կիրառման կարգի նման որոշումը կընդունվի այդ ծրագրի հետ միասին:

ՅՈՎՍԵՓ ՊՈՂՈՍՅԱՆ

Վրաստան

Կուպոնը Վրաստանում միակ վճարամիջոց

Վրաստանի խորհրդարանը հինգշաբթի ուշ երեկոյան որոշում ընդունեց, որի համաձայն կառավարությանը հանձնարարված է հանրապետության տարածքում հայտարարել միակ վճարամիջոց ազգային բանկի կուպոնը եւ ամենասեղմ ժամկետում անհրաժեշտ միջոցառումներ անցկացնել որոշման կատարման համար: Այդ որոշմանը նախորդել էին բուռն քննարկումներ: Վրաստանի ղեկավար Էդուարդ Շեւարդնաձեն պատգամավորներին կոչ էր անում հարցի լուծումը հետաձգել եւ մեկ անգամ եւս մանրամասն ուսումնասիրել կուպոնը միակ վճարամիջոց դարձնելու հետեւանքները: Ինչպես հաղորդում է ԻՖ-ի թղթակիցը, «սեւ շուկայում» կայծակնային արագությամբ արձագանքել են խորհրդարանականների որոշմանը: Եթե դեռ շաբաթվա սկզբին [illegible] մեկ դոլարի դիմաց տալիս էին 3,5 հազար կուպոն, ապա հինգշաբթի երեկոյան այն հասավ 6,5 հազարի: Ռուսական 1000 ռուբլուն տալիս էին վրացական 4 հազար կուպոն: ԻՖ

digitised by A.R.A.R.@

ՄԵՐՁԱԿԱԴԵՄԻԱԿԱՆ ԿՐՔԵՐ «Դ» ՄԱՍՆԱՇԵՆՔԻ ՇՈՒՐՋ

Մեր թերթի ապրիլի 8-ի համարում տպագրվել էր «Մանրուք. այնուամենայնիվ գրավեցին գիտական լաբորատորիան» վերնագրով մի հոդված, որում Հայաստանի Գիտությունների ազգային ակադեմիայի ֆիզիկական հետազոտությունների ինստիտուտի (ՖՀԻ) բարձրջերմաստիճանային գերհաղորդականության լաբորատորիայի մի խումբ աշխատակիցներ իրենց բողոքն էին հայտնում այն առթիվ, որ ինստիտուտի փորձային էլեկտրոնիկայի լաբորատորիայի բազայի վրա ստեղծված ինքնուրույն ճարտարագիտական կենտրոնը (տնօրեն ՀԳԱԱ թղթակից անդամ Ռաֆայել Ղազարյան) «օրինական» ձեւով ինստիտուտից խլել է նորակառույց մասնաշենքերից մեկը: Պատասխանն, անշուշտ, չուշացավ, եւ արդեն մայիսի 19-ին տպագրվեց մեկ այլ հոդված «Փոքրիկ գավառում» վերնագրով, որտեղ ճարտարագիտական կենտրոնի մի խումբ աշխատակիցներ մեղադրում էին ՖՀԻ-ի տնօրեն, ՀԳԱԱ ակադեմիկոս Միխայել Տեր-Միքայելյանին կեղծիքի, ընթերցողներին թյուրիմացության մեջ գցելու, ճարտարագիտական կենտրոնն անհիմն կերպով ջախջախելու եւ ՀՀ Նախարարների խորհրդի եւ ՀՀ Գիտությունների ակադեմիայի նախագահության որոշումներն անտեսելու մեջ: Վեճը մեզ հետաքրքրեց, մանավանդ, որ խոսքը գիտական առումով խիստ կարեւոր խնդիրների մասին էր, եւ շոշափվում էին գիտական աշխարհում մեծ հեղինակություն վայելող անուններ, ուստի որոշեցինք փորձել ինքներս պարզել, թե «ինչն ինչոց է»:

Ո՞րն է խնդիրը: Բարձր ջերմաստիճանային գերհաղորդականության լաբորատորիայի վարիչի պաշտոնակատար Սամվել Գեւորգյանի խոսքերով (վարիչ Արմեն Գուլյանը ներկայումս գտնվում է Իտալիայում, որտեղ մասնակցում է խոշոր միջազգային գիտաժողովի), 1987 թ. գերհաղորդականության ֆիզիկայի բնագավառում կատարված մի քանի հայտնագործություններ ամբողջ աշխարհում խնդրի շուրջ հսկայական հետաքրքրություն առաջացրին եւ քանի որ լաբորատորիան նույնպես բավականին մեծ հաջողությամբ զբաղվում էր այդ խնդիրներով, 1989 թվականին ՖՀԻ-ի ղեկավարությունը որոշեց կառուցվող 4 մասնաշենքերից մեկը տրամադրել լաբորատորիային: Ի դեպ, այդ մասնաշենքերը կառուցվել էին ԽՍՀՄ պաշտպանության նախարարության պատվերներն իրականացնելու նպատակով, բայց հետագայում «ժամանակները փոխվեցին», եւ այդ պատվերները մղվեցին երկրորդ պլան: Ինչեւէ: Լաբորատորիան զբաղվում էր շատ հրատապ խնդրով ու բարձրորակ աշխատանքներ էր կատարում՝ ապահովելով Մոսկվայից կայուն եւ բարձր ֆինանսավորումը, ինչը հնարավորություն տվեց ձեռք բերել գերմանական եզակի էլեկտրոնաճառագայթային պատկերավորման գիծ (1989 թ. գներով 2.62 միլիոն ռուբլի արժողությամբ) եւ այլն: Բայց այն կարելի էր տեղադրել միայն այնպիսի մասնաշենքում, որը նկուղ ուներ, իսկ մասնաշենքերից նկուղ ուներ միայն մեկը՝ չորրորդը, կամ ինչպես նշվում է պաշտոնական փաստաթղթերում՝ «Դ»-ն: Միայն նկուղը բավական չէր. պետք էր նաեւ լուրջ փոփոխություններ կատարել՝ բետոնապատել հատակը եւ այլն: Լաբորատորիայի աշխատակիցների պնդմամբ (այս մասին որեւէ փաստաթուղթ չկա), նույն 1989 թվականին պատվիրվեց եւ ստեղծվեց գիծը տեղադրելու նպատակով շինարարական փոփոխություններ կատարելու նախագիծ, ըստ որի այդ ամենը կարժենար 573 հազար ռուբլի: 6 ամսում ծախսվեց մոտ 100 հազար ռուբլի, սակայն 89 թվի վերջերին ամեն ինչ սառեցվեց: Այս ամենը վկայում է, որ դեռեւս 1989 թվականին լաբորատորիան ոչ միայն մտադիր էր տեղափոխվել «Դ» մասնաշենք, այլեւ արդեն իսկ լուրջ աշխատանքներ էր ձեռնարկել՝ օգտագործելով նաեւ սեփական աշխատավարձի ֆոնդի միջոցները:

Ավելի ուշ, 1991 թվականի հունիսի 27-ին, Հայաստանի ԳԱ նախագահության նիստում որոշվեց ֆիզիկական հետազոտությունների ինստիտուտին կից ստեղծել ճարտարագիտական կենտրոն եւ դրա համար ՖՀԻ-ի շենքային տարածությունից հատկացնել «նոր տեխնոլոգիական մասնաշենքը (մասնաշենք «Գ»)»: Այլ կերպ ասած, ի սկզբանե ճարտարագիտական կենտրոնը որեւէ կապ չուներ «Դ» մասնաշենքի հետ: Մեր ձեռքի տակ է նաեւ ՖՀԻ-ի տնօրեն Միխայել Տեր-Միքայելյանի եւ ճարտարագիտական կենտրոնի տնօրեն Ռաֆայել Ղազարյանի միջեւ ստորագրված պայմանագիրը (ցավոք, ամսաթիվը նշված չէ), որով, մասնավորապես, ՖՀԻ-ն պարտավորվում է ՃԿ-ին հանձնել «Գ» մասնաշենքը բացառությամբ երկու սենյակների եւ դրանց փոխարեն «Դ» մասնաշենքից տրամադրել նույն մակերեսով տարածք: Այլ կերպ ասած՝ չարաբաստիկ «Դ» մասնաշենքն առայժմ ՖՀԻ-ինն է պատկանում: Բայց ահա Հայաստանի ԳԱ նախագահությունը 1993 թվականի ապրիլի 28-ին վճռում է «ի կատարումն ՀՀ Նախարարների խորհրդի 1992 թ. հուլիսի 22-ի թիվ 413 որոշման» ՖՀԻ-ի տնօրեն Միխայել Տեր-Միքայելյանին հանձնարարել մինչեւ 1993 թ. հունիսի 15-ը ազատել «Դ» մասնաշենքը եւ հանձնել այն ճարտարագիտական կենտրոնի տնօրինությանը: Որոշման մեջ ասվում է նաեւ, որ հաշվի առնելով մի շարք գործող եզակի սարքերի տեղափոխման հետ կապված դժվարությունները եւ ճարտարագիտական կենտրոնի տնօրենի համաձայնությունը, այդ սարքերը պետք է չվերամոնտաժվել եւ ապահովել նրանց աշխատանքը տեղում, իսկ էլեկտրոնային լիտոգրաֆիայի գծի տեղափոխման հարցերը լրացուցիչ ուսումնասիրել համապատասխան ֆինանսավորում ձեռք բերելուց հետո, ինչպես նաեւ դիմել համապատասխան ղեկավար մարմիններին՝ «Դ» մասնաշենքի տեղափոխման հետ կապված աշխատանքներն իրագործելու նպատակով լրացուցիչ միջոցներ հատկացնելու համար: (Ի դեպ, Սամվել Գեւորգյանի խոսքերով, վարչապետ Հրանտ Բագրատյանը խոստացել է լրացուցիչ միջոցներ տրամադրել, բայց առայժմ ոչինչ չի արվել): Ինչ վերաբերում է «Դ» մասնաշենքում մնացող սարքավորումների անարգել շահագործմանը, ապա թեեւ պրն. Ղազարյանը հայտարարել է, թե կպահպանվի դրա հետ կապված ռեժիմային բոլոր միջոցառումները (մասնաշենքում բավականին խիստ անցագրային ռեժիմ է), այնուամենայնիվ լաբորատորիայի աշխատակիցների անցագրերի ժամկետն ավարտվում է հունիսի 15-ին, իսկ սարքավորումները տեղափոխելու համար միջոցների հատկացման մասին առայժմ խոսք չկա:

Մի խոսքով, բավականին խճճված պատմություն է, եւ այնքան էլ հասկանալի չէ, թե ինչպես եղավ, որ բազմաչարչար «Դ» մասնաշենքը հանկարծ հանձնվեց ճարտարագիտական կենտրոնին: Բոլոր դեպքերում լաբորատորիայում այն կարծիքին են, թե դրանում զգալի դեր է խաղացել այն հանգամանքը, որ Ռաֆայել Ղազարյանը եղել է «Ղարաբաղ» կոմիտեի կազմակերպիչներից մեկը եւ բազմաթիվ մտերիմներ ունի իշխանության ամենաբարձր ատյաններում: Նրանց կարծիքով, Ղազարյան-Տեր-Միքայելյան հակամարտությունը զուտ անձնական հիմքեր ունի, եւ ճարտարագիտական կենտրոնի միակ նպատակը ՖՀԻ-ին նեղելն է, քանի որ ՃԿ-ն սկզբունքորեն կարող էր ընտրել ցանկացած այլ մասնաշենք: Ի դեպ, Սամվել Գեւորգյանը տեղեկացրեց, թե ՃԿ-ի գլխավոր ինժեներ Ռաֆայել Բալասանյանը հայտարարել է. «Միակ մարդը, որը կտրականապես դեմ էր այլ մասնաշենք տեղափոխվելուն, ես եմ եղել: Գիտե՞ք, թե ժամանակին մեր տնօրենն ինձ ինչպիսի վատություններ է արել»:

Անշուշտ, մենք փորձեցինք այս ամենի շուրջ զրուցել նաեւ Ռաֆայել Ղազարյանի հետ եւ պարզաբանել լուսաբանման կարոտ մնացած հարցերը, սակայն վերջինիս հետ մեր զրույցը շատ կարճ ստացվեց, որովհետեւ պրն. Ղազարյանը հայտարարեց, թե ինքը հոգնել է այդ խոսակցություններից, իսկ մասնաշենքի մասին գոյություն ունեն Նախարարների խորհրդի եւ Գիտությունների ազգային ակադեմիայի նախագահության որոշումները: Նա տեղեկացրեց նաեւ, թե ճարտարագիտական կենտրոնում կատարվում են հանրապետության համար խիստ կարեւոր աշխատանքներ, իսկ Տեր-Միքայելյանը պարզապես Մոսկվայի գործակալն է եւ միտումնավոր կերպով խափանում է այդ աշխատանքները: «Ես 30 տարի աշխատել եմ այդ ինստիտուտում, լուրջ արդյունքների հասել, եւ կարծում էի, թե իրավունք ունեմ մի մասնաշենք վերցնել,- ասաց նա:- Իսկ ինչ վերաբերում է կոնկրետ «Դ» մասնաշենքին, ապա մեր աշխատանքների համար նույնպես խիստ անհրաժեշտ է այդ նկուղը, առանց որի դրանց իրականացումն անհնար կլինի»:

Քաղված՝ 1992 թ. հունիսի 17-ի Հայաստանի ԳԱԱ ֆիզմաթ գիտությունների բաժանմունքի ընդհանուր ժողովի արձանագրությունից: **Լսվել է ՀԳԱԱ ֆիզիկական հետազոտությունների ինստիտուտին կից «Մաշտոց» ճարտարագիտական կենտրոնի աշխատանքների մասին հարցը: Որոշվել է ուսումնասիրություն դարձնել ճարտարագիտական կենտրոնում բյուջետային ֆինանսավորման եւ այլ հարցերի վրա...**

Պրն. Ղազարյանը հայտարարեց նաեւ. «Եթե անկեղծ լինենք, ապա ես կարող էի որպես «Ղարաբաղ» կոմիտեի անդամ նրանց պարզապես դուրս շպրտել շենքից, բայց ես բարբարոս չեմ եւ չեմ կարող թույլ տալ, որ փչանան մեր արժեքավոր սարքավորումները»: Ըստ նրա, ակադեմիկոս Տեր-Միքայելյանն այն մարդն է, որը տարիներ առաջ «հալածել է Ալիխանյանին, ստիպել թողնել Հայաստանը», եւ ակադեմիայում բոլորին հայտնի են նրա արարքները: Այնուամենայնիվ Գերագույն խորհրդի գիտության, կրթության, լեզվի եւ մշակույթի հանձնաժողովի նախագահը հավաստեց, թե այս ամբողջ պատմության մեջ անձնական հարաբերությունները ընդհանրապես որեւէ դեր չունեն:

Ինչ վերաբերում է բարձրջերմաստիճանային գերհաղորդականության լաբորատորիայի աշխատակիցներին, ապա, նրանց խոսքերով, իրենց համար ամենաանցանկալին անորոշությունն է, որովհետեւ հայտնի չէ, թե ինչ է սպասվում իրենց վաղը, եւ քանի որ էլեկտրաէներգիայի՝ անկանոն մատակարարումների պատճառով միայն ամառային մի քանի ամիսներին է հնարավոր աշխատել (իսկ նման հնարավորություն փաստորեն չի տրվում), ապա հաջորդ տարին լաբորատորիան կարող է զրկվել ֆինանսավորումից: Եւ այնուամենայնիվ, որքան էլ զարմանալի է, ֆինանսավորման խնդիրները լաբորատորիայի ղեկավարի պաշտոնակատար Սամվել Գեւորգյանի համար այնքան էլ առաջնային չեն: Բանն այն է, որ վերջերս լաբորատորիայի 13 աշխատակիցներ որպես օգնություն Ամերիկայի գիտնականներից 500-ական դոլլար են ստացել (դրանք ստացվել են ներկայացված աշխատանքների դիմաց) եւ այն հանգամանքը, որ ամբողջ հանրապետությանը տվել է ընդամենը 73 նման օգնություն, ինքնին խոսում է լաբորատորիայի մեծ հեղինակության եւ ներուժի մասին: Իսկ ֆիզմաթ գիտությունների դոկտոր Արմեն Գուլյանը հույս ունի, որ ինստիտուտը կարող է գոյատեւել նաեւ արտասահմանյան պատվերների եւ համատեղ աշխատանքների շնորհիվ:

Ճիշտ է, նման ելքը թեեւ մեծ պատիվ է բերում հայկական գիտությանը, բայց այնքան էլ պատվաբեր չէ Հայաստանի պետության համար, սակայն դա այլ խնդիր է: Փաստն այն է, որ վերջապես գոյություն ունի մի գիտական հիմնարկ, որը զբաղվում է լուրջ գիտությամբ եւ միաժամանակ կարող է «յոլա գնալ» մինչեւ իսկ առանց պետական ֆինանսավորման (իսկ սա, ինչպես հայտնի է, գիտամշակութային հիմնարկների աքիլլեսյան գարշապարն է), բայց ահա ի հայտ են գալիս խոչընդոտներ, որոնք սպառնում են խաչ քաշել հիմնարկի բեղմնավոր եւ ըստ ամենայնի գիտական մեծ արժեք ներկայացնող աշխատանքի վրա: Ամենեւին կասկած չունենք, որ եւ բարձրջերմաստիճանային գերհաղորդականության լաբորատորիան, եւ «Մաշտոց» ճարտարագիտական կենտրոնը հանրապետության համար խիստ կարեւորագույն խնդիրների վրա են աշխատում: Եւ երբ Հայաստանն ինչ-որ բան ունի հպարտանալու, դա թերեւս առաջին հերթին գիտական մեծ ներուժն է: Ցավալին այն է, որ երկու գիտական հիմնարկների շահերը բախվել են, այն էլ, այսպես ասած, «կենցաղային» հողի վրա: Չէ՞ որ եւ Սողոմոն իմաստունի վճիռը երկու կանանց՝ մայրական իրավունքի համար վեճի առթիվ: Երկուսն էլ պնդում են, որ որդին իրենցն է, եւ իմաստունը վճռում է մեջտեղից կիսել երեխային: Անշուշտ, իսկական մայրը զգուշանում է զիջել որդուն եւ դրանով իսկ ապացուցում, որ հարազատն ինքն է: Տվյալ դեպքում իմաստունի դերը պետությանն է պատկանում, իսկ որդին գիտությունը պետք է լինի: Երբ նույնիսկ պետությունն աղքատ է, բոլոր դեպքերում կան արժեքներ, որոնց նկատմամբ ամենաչնչին անփութությունը կամ անճշտությունը կարող է խիստ անցանկալի հետեւանքներ ունենալ:

ԱՐՄԵՆ ԲԱՂԴԱՍԱՐՅԱՆ

Եւս մի արհմիութենական դիմում հանրապետական իշխանություններին

ՀՀ բուհերի աշխատողների ու ուսանողների արհեստակցական կազմակերպությունների միության հանրապետական խորհուրդը, ելնելով իր հունիսի 7-ի որոշումից, ՀՀ նախագահին, ԳԽ-ին եւ կառավարությանն է ներկայացրել մի շարք պահանջներ՝ ուղղված բուհական աշխատողների սոցիալական վիճակի բարելավմանը: Ներկայացված կետերով պահանջվում է սահմանել պետական բուհերի պրոֆեսորադասախոսական կազմի դրույքաչափերի սանդղակ ըստ խորհրդի որոշած չափերի. ասիստենտ առանց գիտական աստիճանի՝ 6, ասիստենտ գիտական աստիճանով՝ 7, ավագ դասախոս առանց գիտական աստիճանի՝ 6,5, գիտական աստիճանով՝ 8, դոցենտ՝ 8,5, պրոֆեսոր՝ 10: Ինչպես նաեւ այդ սանդղակը եւ ներկայումս գործող հարաբերակցությունը հիմք ընդունելով սահմանել մյուս կատեգորիաների աշխատողների աշխատավարձերի դրույքաչափերը: Պահանջների մեջ նշվում է նաեւ ուսանողների կրթաթոշակի սահմանում 1,5 նվազագույն աշխատավարձի չափով (ծնողազուրկ ուսանողների համար որոշակի հավելումով), ըստ որում, այս եւ վերոհիշյալ վարձատրության համակարգը խորհուրդը պահանջում է գործի մեջ դնել հուլիսի մեկից: Խորհրդի որոշման մեջ որպես արդյունքների մասին տեղեկացման ժամկետ նշվում է «մինչեւ ս/թ հունիսի 22-ը»:

«Սույն որոշման կատարման ընթացքը մեկնաբանելու նպատակով անցկացնել ՀՀ պետական բուհերի աշխատողների եւ ուսանողների համահավաք, իսկ անհամաձայնության դեպքում նաեւ բողոքի երթ», ասված է որոշման մեջ, իսկ հանրապետության իշխանությունների կողմից բարձրացված հարցերին բավարար պատասխան չստանալու դեպքում «համահավաքի քննարկմանը ներկայացնել «Համապատասխան գործադուլի եւ դասադուլի մասին» բուհական կոլեկտիվների ժողովներում ընդունված որոշումները»: «Ազգ»

Հայտարարություն

Ձեր հայտերը կընդունենք Հայաստանի Հանրապետությունում, Երեւան քաղաքում, փոխարենը վճարելով մեր հաշվին Մոսկվա քաղաքում (որոշակի տոկոսներով):

Միջնորդները կպարգեւատրվեն:

57.45.26, 57.43.12, 57.45.49:

Էներգիա

Խնայողության գումարելի

Մեր հանրապետությունը վերջին տարիների ընթացքում հայտնվել է էներգետիկ «սովի» ճիրաններում: Հատկապես դժվար է ձմռանը, երբ անհրաժեշտ է ջեռուցել բնակարանները: Առաջին հայացքից թվում էր, որ ոչ մի ելք չկար դրությունը որոշ չափով մեղմացնելու համար, քանի որ շրջափակում էր, շուկայական հարաբերությունների հետ կապված առասպելական գներ:

Սակայն, եթե մի հայացք նետենք վերջին մի քանի տարիների (հատկապես անցած ձմռան) էներգետիկ գերծանրաբեռնվածության պայմաններում մեր հանրապետության վառելիքաէներգետիկ հաշվեկշռին: Չեն ջեռուցվել բնակարաններ[illegible] կառուցվածքները, դպրոցները... [illegible] նը շահագործվել են ջերմոցնե[illegible] [illegible] հսկայական խնայողությ[illegible] [illegible]ելիքի: Անհրաժեշտ է նշել, որ յուրաքանչյուր հեկտար ջերմոցային տնտեսության մեկ ժամ բնականոն շահագործման դեպքում պետք է օգտագործել առավելագույնը հինգ հեկտոկալորիա ջերմային էներգիա կամ մինչեւ մեկ տոննա պայմանական վառելանյութ: Բացի դրանից, ջերմային տնտեսություններում արտադրված լոլիկը եւ վարունգը լինելով անորակ, շատ թանկ, չլինելով առաջին կենսական անհրաժեշտության մթերք, մեծ գնողունակություն չունեն, քանի որ բնակչության ճնշող մեծամասնությունը հայտնվել է դաժան աղքատության եզրին: Օրինակ, անցած ձմռան ժամանակ Հրազդանի ՊՇԷԿ-ից սնվող ջերմոցները շահագործվեցին: Ընդհանուր առմամբ, մեր հանրապետությունում պետական ջերմոցների գումարային մակերեսը կազմում է մոտ հարյուր հեկտար, իսկ սեփական ջերմոցների վերաբերյալ ստույգ վիճակագրություն դեռեւս գոյություն չունի: Կարծում եմ, հրամայական խնդիր է հաշվառել պետական եւ անհատական ջերմոցները եւ հաշվի առնել նաեւ այն հանգամանքը, որ գալիք ձմռան ընթացքում էներգետիկ ճգնաժամը դրսեւորվելու է, դրանք չշահա[illegible]ծել: Բացառություն կարող են [illegible] միայն այն ջերմոցները, որտեղ [illegible]նում են սածիլներ գարնանը դաշ[illegible] համար:

Ընդդիմախոսս կարող է ինձ հետ չհամաձայնել, պատճառաբանելով, որ շուկայական հարաբերություններ են եւ նման միջոցումը հարցին չի օգնի: Նախ ասեմ, որ մեզ մոտ, մեղմ ասած, շուկայական հարաբերություններ գոյություն չունեն եւ երկրորդ, այս միջոցառումն առայժմ կրելու է միմիայն ժամանակավոր բնույթ: Պետք է մոռանալ նաեւ, որ ջերմոցներում գոյություն ունեն ջերմության հսկայական կորուստներ, իսկ մեր առաջնահերթ խնդիրը պետք է լինի ջեռուցել բնակարանները (թեկուզ մասամբ) եւ ոչ թե ցանուցիր անել մեծ դժվարություններով հանրապետություն բերած թեկուզեւ չնչին քանակությամբ վառելիքը:

ՍՏԵՓԱՆ ՊԱՊԻԿՅԱՆ
էներգետիկայի հայկական գիտահետազոտական ինստիտուտի ավագ գիտաշխատող

«Արամ Խաչատրյան» համերգասրահ

«Արամ Խաչատրյան-90» փառատոն

13 հունիսի
Երեւանի սիմֆոնիկ նվագախումբ
Դիրիժոր՝ Լեւոն Գրիգորյան (ԱՄՆ)

Համերգն ավանդաբար կսկսվի «Հանդիսավոր կոչնակներով»՝ նվիրված Արամ Խաչատրյանի 90-ամյա հոբելյանին: Այդ օրը կհնչեն Գագիկ Հովունցի «Կոչնակներ»-ը:

Ամերիկահայ հայտնի կոմպոզիտոր, դիրիժոր եւ հասարակական գործիչ Ռուբեն Գրիգորյանի (1915-1991) ստեղծագործությունը գրավիչ է իր ազգային նկարագրով, զգացմունքի արտահայտման ջերմ ու անմիջական եղանակով: Դրանք հատուկ են նաեւ համերգում կատարվելիք լարային նվագախմբի համար գրված նրա թիվ 1 սյուիտին:

Փառատոնի ծրագրի առանցքը կազմող Արամ Խաչատրյանի ստեղծագործություններից այդ օրը հնչելու է Կոնցերտ-ռապսոդիան թավջութակի եւ նվագախմբի համար (մենակատար՝ Սուրեն Վարդանյան): 1968-ին գրված այս վառ ու ինքնատիպ վիրտուոզային գործը միաժամանակ կոնցերտի մի տարատեսակ է ռապսոդիային բնորոշ ինքնուրույն դրվագների ազատ հաջորդականությամբ:

Իտալացի կոմպոզիտոր Օտորինո Ռեսպիգիի «Հռոմի շատրվաններ» եւ «Հռոմի սոճիներ» համաշխարհային հռչակ վայելող գործերի շարքն արդյունք է հեղինակի կենդանի հետաքրքրության՝ Հռոմի, նրա պատմության, հուշարձանների հանդեպ: Ծրագրային հենքը, ցայտուն տեսանելի կերպարները, գունեղ գործիքավորումն այդ գործերի ամենաբնորոշ կողմերն են:

13.06
Դիրիժոր՝ Լեւոն Գրիգորյան (ԱՄՆ)
Մենակատար՝ Սուրեն Վարդանյան:

Համերգների սկիզբը՝ ժ. 17.30-ին:
«Արամ Խաչատրյան-90» փառատոնի տեղեկատվական կենտրոն
Տոմսերը վաճառվում են Ա. Խաչատրյանի անվան համերգասրահի տոմսարկղում, ժ. 11.00-18.00-ը:

digitised by A.R.A.R.@

Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիության մասին օրինագիծը. խնդիրներ եւ դատողություններ

Քաղաքացիությունը ցանկացած երկրի պետական իրավունքի կարեւորագույն ինստիտուտներից է, իսկ քաղաքացիության մասին օրենքն իր նշանակությամբ զիջում է սահմանադրական բնույթ ունեցող քիչ թվով իրավական ակտերի: Եւ դա պատահական չէ, որովհետեւ քաղաքացիության բովանդակությունն ու նշանակությունը հասարակության մեջ պայմանավորված են պետական իշխանության հետ առանձին անհատների եւ ամբողջ բնակչության փոխհարաբերություններով:

Հայտնի է, որ պետության եւ իրավունքի ծագման ու զարգացման պատմության ամբողջ ընթացքում «քաղաքացիություն» հասկացությունն անփոփոխ չի մնացել: Պետության յուրաքանչյուր նոր պատմական տիպ իր քաղաքացիների իրավական դրության որոշման հարցում տարբեր մոտեցումների նոր օրինակներ է տվել: Ընդսմին, միապետական կառավարման ձեւ ունեցող պետություններում «քաղաքացիության» փոխարեն օգտագործվել է նաեւ «հպատակություն» եզրը:

Այսօր քաղաքացիության խնդիրը պետք է լուծի անկախ եւ ինքնուրույն զարգացման ուղին բռնած մեր ժողովուրդը: Առաջին քայլն արդեն արված է. վերջերս երկրի խորհրդարանը քննարկեց Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիության մասին օրենքի նախագիծը, չնայած այն վերամշակման համար վերադարձվեց իրավական հարցերի հանձնաժողովին: Նկատառումները տարբեր էին. քաղաքացիության հասկացության եւ նրա հիմնական տարրերի իրավական հստակ բնութագրման անհրաժեշտություն, երկքաղաքացիությունը կարգավորող դրույթների անբավարարություն, քաղաքացիություն շնորհելու իրավասությունների տարանջատման անհրաժեշտություն, քաղաքացիության մասին օրինագծի ազգային բնույթի վերացում, սփյուռքահայերի ցանկությամբ, առանց որեւէ սահմանափակման, նրանց Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիության ճանաչում, սեփական պետության նկատմամբ քաղաքացիների պարտականությունների որոշակիացում եւ այլն, եւ այլն:

Ինչպես տեսնում ենք, օրինագծի հեղինակների այն պնդումները, թե օրինագիծը վերադարձվել է սոսկ քաղաքական նկատառումներով եւ չունի իրավական հիմնավորվածություն, ճիշտ չէ:

Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիության մասին օրինագծում այդ ինստիտուտի բնութագրությունը տրված է ոչ այնքան հստակ, որը, մեր կարծիքով, լիակատար հնարավորություն չի տալիս բավարար պատկերացում կազմելու նրա մասին: Դրա մեջ որոշակի անորոշություն են մտցնում «կայուն կապ» բառերը, որոնք կազմում են պետության եւ անհատի համագործակցության միջուկը: Ի՞նչ են դրանք նշանակում: Եւ ընդհանրապես, օրինագծում տրված բնորոշումն աչքի է զարնում աղոտությամբ: Իսկ դրանից կարելի էր խուսափել, եթե նախագծի հեղինակներն ուշադրությամբ ծանոթանային իրավաբանական գրականության մեջ քաղաքացիության հասկացության վերաբերյալ վաղուց հաստատագրված բնորոշմանը: Ինչպես հայտնի է, լայն տարածում ունեն այդ ինստիտուտի երկու բնորոշումներ: Առաջին բնորոշման համաձայն, քաղաքացիության տակ պետք է հասկանալ անձի իրավական կամ իրավաքաղաքական պատկանելությունը տվյալ պետությանը, որի ուժով այդ անձի վրա տարածվում է տվյալ պետության գերիշխանությունը (սուվերենիտետը), եւ նա պետության կողմից օգտվում է իր իրավունքների եւ օրինական շահերի պաշտպանությունից ինչպես երկրի ներսում, այնպես էլ նրա սահմաններից դուրս:

Իմիջիայլոց, քաղաքացիության երկրորդ բնորոշումը, որն առավել տարածված է մասնագիտական գրականության մեջ, հենվում է այդ ինստիտուտի՝ որպես պետության հետ մարդու ունեցած քաղաքական եւ իրավական կապի արտահայտությունից, որի ուժով նա օժտված է պետության օրենքներով սահմանված բոլոր իրավունքներով, օգտվում է պետության պաշտպանությունից եւ նրա նկատմամբ ունի պարտականություններ:

Քաղաքացիության այս բնորոշումը, թեկուզեւ չի պարունակում «գերիշխանություն» կարեւոր եզրը, շարադրված է առավել հակիրճ ու հստակ: Այն ելնում է հասարակության մեջ պետության եւ անհատի շահերի ներդաշնակության մասին ավանդաբար արմատացած հստակ պատկերացումներից:

Մեր կարծիքով, նախաբանում, քաղաքացիության բնորոշումից զատ, անհրաժեշտ էր ցույց տալ երկու կարեւոր հանգամանք եւս: Առաջին՝ հավաստագրման կարիք ուներ այն փաստը, որ անձի քաղաքացիությունն ամենից առաջ նշանակում է, որ տվյալ անձը օժտված է պետական գործերի կառավարման, տնտեսական եւ մշակութային հարցերի լուծմանն ակտիվորեն մասնակցելու հնարավորությամբ:

Նախաբանում պետք էր արտացոլել նաեւ այն, որ քաղաքացիության բովանդակությունը կազմավորվում է անձի՝ պետության նկատմամբ եւ պետության՝ տվյալ անձի նկատմամբ ունեցած յուրահատուկ իրավունքներից ու պարտականություններից եւ ակնարկ անել այն մասին, որ առաջին խումբ իրավունքներն ու պարտականությունները ծագում են պետության իրավազորությունը (յուրիսդիկցիան) տվյալ անձի վրա տարածելու, անձին լրիվ ծավալով իրավասուբյեկտիվությամբ օժտելու, նրա իրավունքները եւ օրինական շահերը պետության կողմից ինչպես երկրի ներսում, այնպես էլ նրա սահմաններից դուրս պաշտպանելու կապակցությամբ: Օրինագծի 1-ին հոդվածի 2-րդ մասում խոսվում է այն մասին, որ քաղաքացիությունից զրկելը կամ քաղաքացիությունը փոխելը չեն կարող տեղի ունենալ կամայականորեն: Ինչո՞ւ է այսպիսի անորոշ եւ ժխտական հարցադրում արվում:

Օրինակ, ի՞նչ պետք է հասկանալ «կամայականորեն» բառի տակ: Չէ՞ որ դա իրավաբանորեն չի հնչում եւ միաժամանակ հենց կամայականության հող է ստեղծում:

Արդյոք ճիշտ չէ՞ր լինի դրա փոխարեն գրել, որ «Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիությունը կարող է դադարեցվել միայն սույն օրենքով սահմանված հիմքերով ու կարգով»: Չէ՞ որ 4-րդ գլուխը 3 հոդվածներով նվիրված է հենց այդ հարցերին: Ինչ վերաբերում է Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիությունից զրկելուն, ապա դա ընդհանրապես տեղի ունենալ չի կարող, որովհետեւ կտրականապես կհակասեր միջազգային իրավական նորմերին: Այդ կապակցությամբ պետք էր ուղղակիորեն նշել, որ «Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիությունից զրկելն արգելվում է»:

Խոսելով օրինագծի թերությունների մասին, առաջին հերթին ցանկանում ենք հիշեցնել, որ այն փաստորեն մերժում է երկքաղաքացիությունը, եթե Հայաստանի Հանրապետությունը մյուս պետությունների հետ համապատասխան պայմանագրեր չունի: Նախ պետք է ասել, որ այդ հարցը կարգավորող 9-րդ հոդվածը չի գոհացնում ոչ միայն իմաստային, այլ նաեւ շարադրանքի հաջորդականության տեսակետից: Առանձին մասերով սկզբում խոսվում է երկքաղաքացիների, ապա օտարերկրյա քաղաքացիների եւ նորից երկքաղաքացիների մասին: Մինչդեռ հոդվածի 1-ին եւ 3-րդ մասերն անմիջականորեն պետք է հաջորդեին իրար: Երկրորդ, ինքնաբերաբար հարց է առաջանում. մի՞թե արտերկրի հայությունը Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացի, իհարկե, միայն նրանց ցանկությամբ, ճանաչելու համար պարտադիր է նրանց ապրած երկրի հետ ունենալ պայմանագիր: Ինչո՞ւ մենք այդ հարցում պետք է ստեղծենք անհարկի յուրահատկություն: Առավել եւս, որ մեր ժողովուրդը ճակատագրի բերումով աշխարհով մեկ սփռված լինելու հանգամանքով օրինական իրավունք ունի երկքաղաքացիության:

Միջազգային իրավական նորմերի համաձայն, երկքաղաքացիություն կարելի է ձեռք բերել նաեւ առանց այն պետության նախնական համաձայնության, որի քաղաքացին է տվյալ անձը: Սա կոչվում է «նատուրալիզացիա»: Իհարկե, դրանից հետո երկքաղաքացիություն ունեցող անձանց եւ նրանց ապրած երկրի միջեւ կծագեն որոշակի հարաբերություններ: Մասնավորապես, այդ երկիրը կարող է պահանջել, որ իր տարածքում բնակվող քաղաքացին ծառայի իր բանակում, կատարի քաղաքացիական իր մյուս պարտականությունները եւ այլն: Հաագայի 1930 թ. ապրիլի 12-ի կոնվենցիայում, որը վերաբերում էր քաղաքացիության հարցում տարբեր երկրների օրենքների բախման (կոլլիզիայի) հարցերին, պարզորոշ սահմանված է, որ յուրաքանչյուր պետություն կարող է իր քաղաքացին համարել այլ երկրի քաղաքացի հանդիսացող անձանց, սակայն չի կարող այդ քաղաքացուն դիվանագիտական օգնություն ցույց տալ այն երկրի դեմ, որի քաղաքացին է նա միաժամանակ: Նույն թվականին Հաագայում ստորագրվել է նաեւ արձանագրություն երկքաղաքացիների զինվորական պարտականությունների մասին, որով նախատեսված էր, որ երկքաղաքացին, իր ապրած երկրից բացի, մյուս երկրներում ազատվում է զինվորական պարտականություններ կատարելուց:

Գաղտնիք չէ, որ արտասահմանում բնակվող մեր հայրենակիցներին, իրենց ապրած երկրի քաղաքացիության հետ միասին, Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիություն ձեռք բերելու իրավունք վերապահելով, մենք նրանց կապում ենք մեր հոգսերի, ձգտումների, ակնկալությունների հետ: Նրանցից շատերը հենց այսօր շոշափելի բարոյական ու նյութական օգնություն են ցույց տալիս մեր հանրապետությանը:

Հայաստանի Հանրապետությունը իր տարածքում բնակվող եւ պատմական Հայաստանից վտարված բոլոր հայերի հայրենիքն է, հայ ժողովրդի ընդհանուր պետությունը: Սրան պետք է օրենսդրական ձեւակերպում տալ, դարձնել իրականություն: Եւ դրա լավագույն ձեւը սփյուռքահայերի ցանկությամբ նրանց Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիություն տալն է: Եթե այս կամ այն պետությունը համաձայնի դրա հետ, եւ սփյուռքահային ձեռնտու լինի նախընտրել Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիությունը, նա կվարվի այդպես, իսկ եթե ոչ, կմնա տվյալ երկրի քաղաքացին: Մենք չէ, որ պետք է սահմանափակենք նրա իրավունքը:

Օրինագծի հեղինակները վերը սահմանված արգելքը ներկայացնում են որպես քաղաքական հայեցակետ, նշելով, թե արտասահմանյան մեր հարուստ հայրենակիցները կարող են գնել մեր ամբողջ հողային տարածքը եւ զրկել մեզ գոյության գլխավոր միջոցից: Այդպիսի պատճառաբանությունը քաղաքական երեխայություն է: Չէ՞ որ Հայաստանի Հանրապետության սեփականության մասին օրենքը թույլ չի տալիս արտասահմանցիներին հողատարածքներ վաճառել: Այդ ինչպե՞ս կարող է սփյուռքահայը գնել հողատարածքը, եթե նա Հայաստանում չի բնակվում, այլ ապրում է մեկ ուրիշ երկրում, որի քաղաքացին է միայն: Ինչ վերաբերում է բնակելի տներ գնելուն, ապա թող գնեն: Մի՞թե մեր պետությունը զրկված է հարկային այնպիսի քաղաքականություն վարելու հնարավորությունից, որ Հայաստանում տուն գնողից գանձի այնչափ պետական տուրք, որով հնարավոր լինի նույնանման մի տուն կառուցել Հայաստանում բնակվող կարիքավոր քաղաքացու համար: Կամ ինչո՞վ կվնասվեր մեր պետությունը, եթե բազմաթիվ սփյուռքահայեր, օտարերկրյա արժույթով վճարելով ձեռք բերեն Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացու անձնագիր, հեշտանա նրանց հայրենիք գնալ-գալու գործը:

Նախագծի հեղինակները բերում են նաեւ երկրորդ «պատճառաբանությունը», այս հողի վրա կռվում եւ արյուն են թափում միայն Հայաստանի հայերը, նրանց էլ պետք է պատկանի այն: Բայց չէ՞ որ սա էլ է երեխայություն: Որեւէ մեղք ունի՞ արդյոք իր պատմական հայրենիքը կորցրած հայը, որ այսօր հնարավորություն չունի հեռավոր Ամերիկայից կամ Ավստրալիայից անմիջականորեն մասնակցել ղարաբաղյան պատերազմին: Չէ՞ որ նա պատրաստ է նյութապես եւ բարոյապես սատար կանգնել այդ կռվին: Եւ վերջապես, ինչո՞ւ չթույլատրվի նրանց դառնալ Հայաստանի քաղաքացի եւ, արդեն որպես այդպիսի կարգավիճակ ունեցող, իրենց ներդրումը կատարել այդ հարցում: Իսկ եթե նա Հայաստանում չի ապրում, մենք կարող ենք սահմանափակումներ մտցնել նրա իրավունքների մեջ մեր օրենսդրությամբ: Ասենք, նրանք կարող են ընտրելու եւ ընտրվելու իրավունք չունենալ: Հայաստանի բանակում ծառայելու պարտականություն չունենալ եւ այլն:

Իսկ ընդհանրապես, արտասահմանում բնակվող հայերին Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիություն ձեռք բերելու իրավունքի վերապահումը խոր քաղաքական բովանդակություն ունի: Նրանց քաղաքացիությամբ կապելով մայր հայրենիքի հետ, դրանով իսկ կարենք նրանց պատասխանատվությունը հայրենիքի առջեւ, «կստիպենք» նրանց մեզ հետ բաժանել հոգսերի եւ ցավերի բեռը:

Այլ բան է, թե մենք հետագայում ինչպես պետք է վերաբերվենք Հայաստանի Հանրապետության քաղաքական կյանքին արտերկրի հայության մասնակցությանը, երբ նրանք ձեռք բերեն երկրի քաղաքացիություն: Այստեղ, իհարկե, պետք է զգուշություն ցուցաբերել: Եւ չպետք է գայթակղվել իրավաբանական գիտությունների դոկտոր Վլ. Նազարյանի սահմանադրական առաջարկով, ըստ որի ապագա խորհրդարանի կազմում պետք է մտցնել սփյուռքի համայնքների կողմից ընտրված 40 պատգամավորի: Այդ հարցը շատ նրբին է եւ հստակ հետազոտություն է պահանջում: Ճշմարիտն այն է, որ մենք չենք կարող թույլ տալ մի իրավիճակ, երբ երկիրը կկառավարվի դրսից: Մեր կարծիքով, դա ողջախոհ չէ:

Ի մի բերելով շարադրվածը, առաջարկում ենք օրինագծում ուղղակիորեն նշել, որ «արտերկրի հայությունն իր ցանկությամբ կարող է ձեռք բերել նաեւ Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիություն»:

Մենք գտնում ենք նաեւ, որ դրա հետ մեկտեղ անհրաժեշտ է խստացնել օրենսդրությունն այն անձանց նկատմամբ, ովքեր արտասահմանյան ուղեւորությունների կամ գործուղումների ժամանակ հրաժարվում են Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիությունից: Նման անձանց նկատմամբ պետք է անսասան լինել եւ օրենսդրականորեն նրանց զրկել հետագայում Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիությունը վերականգնելու հնարավորությունից:

Օրինագծի 10 հոդ. «գ» կետում ասված է, որ Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիություն ձեռք է բերվում օրենքով նախատեսված այլ հիմքերով եւս: Այդ հիմքերից մեկը գտնում ենք քննարկվող իրավական փաստաթղթի 14-րդ հոդվածում, ըստ որի առանց բնակության ժամկետի պահանջի պահպանման քաղաքացիություն կարող է տրվել նաեւ ՀՀ նախագահի հրամանագրով, բայց ոչ ավելի, քան յուրաքանչյուր տարում 100 անձանց: Հասկանալի է, որ այդ իրավունքը ՀՀ նախագահին տրվում է որպես պետության ղեկավարի: Դա նորույթ չէ: Շատ արտասահմանյան երկրների օրենսդրական ակտեր իրենց նախագահներին նման իրավունք են վերապահում, որպեսզի տվյալ երկրի առջեւ ծառայություններ ունեցող կամ այդ երկրում քաղաքական ապաստան գտած անձինք հնարավորություն ստանան ձեռք բերելու երկրի քաղաքացիություն: Սակայն միջազգային պրակտիկայում վաղուց է հաստատագրվել այն նորմը, ըստ որի ընտրություններում հաղթած նախագահը կապերը խզում է ոչ միայն իրեն հաջողություն բերած կուսակցության, այլ նաեւ դրան նպաստած տարբեր շարժումների հետ: Իսկ մեր նախագահն այսօր եւս չի թաքցնում իր նվիրվածությունը ՀՀՇ-ին, այսինքն, միայն մեկ կուսակցությանը: Այս պայմաններում նախագահին քաղաքացիություն շնորհելու իրավունք տալը որոշակի վտանգ է ներկայացնում այն կապակցությամբ, որ նա հետագայում եւս կգործի միմիայն այդ կուսակցության շահերի օգտին: Մանավանդ, մենք արդեն ունենք սուբյեկտիվիզմի նման օրինակներ: Բերենք դրանցից միայն մեկը. Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիություն չունեցող մարդուն նշանակելով երկրի արտաքին քաղաքական գերատեսչության ղեկավար, նա հաշվի չառավ, որ արտասահմանյան քաղաքացին Հայաստանի Հանրապետության անունից կնքում է բազմաթիվ պայմանագրեր, ստորագրում տարատեսակ միջազգային-իրավական փաստաթղթեր, որոնք կարող են իրավաբանական ուժ չունենալ, եթե մյուս կողմը ցանկանա չարաշահել այդ փաստը: Այստեղից կարելի է ենթադրել, թե 100 անձանց քաղաքացիություն շնորհելիս ՀՀ նախագահը ո՞ր կատեգորիայի մարդկանց կարող է նախապատվություն տալ: Այս վտանգից զերծ մնալու համար առաջարկում ենք հետեւյալը. նախագահի կողմից 100 անձանց քաղաքացիություն տալու որոշումը պետք է քննարկվի եւ հաստատվի խորհրդարանում, որը, լինելով կոլեգիալ մարմին, լիակատար հնարավորություն ունի զերծ մնալ հնարավոր սխալներից եւ միտումներից:

Օրինագիծը Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիության վերաբերյալ որոշումներ կայացնող մարմինների թվում հիշատակում է նաեւ ՀՀ ՆԳ նախարարությանը: Մինչդեռ շատ երկրներում այդ լիազորությունը հանձնված է արդարադատության նախարարությանը, ինչը եւ առաջարկում ենք անել Հայաստանի Հանրապետությունում: Իրավական պետություն կառուցող երկրում այս հարցի լուծումը ՆԳ մարմիններին վերապահելը ոչնչով չի արդարացվում:

ՀՀ քաղաքացիության մասին օրինագծում հանդիպում են նաեւ այլ թերություններ ու վրիպակներ, հատկապես խմբագրական բնույթի: Բայց դրանք էական չեն եւ կարող են վերացվել խորհրդարանի կողմից:

Հուսով ենք, որ մեր դիտողությունները եւ առաջարկները կարող են թեկուզեւ ոչ լրիվ, բայց զգալի չափով նպաստել օրինագծի հետագա լրամշակմանը:

ՌԱՖԻԿ ՊԵՏՐՈՍՅԱՆ
ԵՊՀ իրավաբանական ֆակուլտետի քաղաքացիական իրավունքի ամբիոնի վարիչ, դոցենտ
ՆԵՐՈՆ ՍՊԻՐՅԱՆ
Իրավագիտության դոկտոր, պրոֆեսոր

digitised by A.R.A.R.@

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԴԻՆՈԶԱՎՐԻ ՎԵՐԱԴԱՐՁԸ

Հեյդար Ալիեւը դարձյալ Բաքվում

Ինչպես ենթադրվում էր, Հեյդար Ալիեւը չի ստիպի իրեն սպասել: Իր դիրքերն ամրապնդելով Նախիջեւանում, անցյալ տարվա հոկտեմբերին իրեն իշխանազրկելու ԱԺՃ-ի անհաջող փորձից հետո, ստեղծելով իր «Նոր Ադրբեջան» կուսակցությունը, Հեյդար Ալիեւիչը իր 70-ամյակը դիմավորեց լավ արդյունքներով: Նրա կողմն են «ամուր ձեռքին» կարոտած ժողովրդի համակրանքը, Նախիջեւանի Ինքնավար Հանրապետության իրադրության լիակատար վերահսկողությունը, հարեւանների, այդ թվում նաեւ Հայաստանի հետ բավական լավ հարաբերությունները, երբեմնի հեղինակությունն ու վաստակը, ինչպես նաեւ ընդդիմադիր կուսակցությունների աջակցությունը:

Ասենք, նրա հարազատ «Նոր Ադրբեջան» կուսակցությունն էլ ընտրությունների նախօրեին ամենաժողովրդականներից մեկն է դառնում հանրապետությունում: Հենց նախագահի խոսքերի համաձայն, կուսակցությանն անդամակցելու դիմումներով դիմել է 100 հազար մարդ: Իսկ կուսակցության ղեկավարներից մեկը՝ Բաքվի պետհամալսարանի դոցենտ Ալի Նագիեւը, վերջերս հայտարարեց, թե ընտրությունների նախօրեին կուսակցության շարքերը կհամալրեն եւս 300 հազար անդամներ:

Ոչ պաշտոնական տվյալների համաձայն, կուսակցությանը հարել են կուսակցական-պետական նոմենկլատուրայի նախկին ներկայացուցիչները, որոնք հեռացվել էին ԱԺՃ-ի կողմից եւ չէին համակերպվել այդ «անարդարությանը»: Ալիեւի կողմնակիցներն են գիտաստեղծագործական մտավորականությունը, արդյունաբերական ձեռնարկությունների «ամուր ձեռքին» եւ կարգուկանոնին կարոտած ղեկավարները, մնացած ռուսախոս բնակչությունը, մի խոսքով, բոլոր նրանք, ովքեր երանությամբ են հիշում հանրապետությունում իրենց երբեմնի կյանքը, որը «հաջողությունների համար» 12 անգամ արժանացել է Փոխանցիկ կարմիր դրոշի:

Միեւնույն ժամանակ, ներկայիս իշխանությունները քաղում են Ղարաբաղի ռազմաճակատում իրենց պարտության դառը դասերը, պատասխանատու են տնտեսական ճգնաժամի, քաոսի եւ անիշխանության, գների աճի, հանցագործությունների մոլեգին աճի եւ պատերազմի բազմաթիվ զոհերի համար:

Բնականաբար, այս պայմաններում Ալիեւի կերպարն առավել գրավիչ է դառնում պատերազմից հոգնած եւ աղքատացած ժողովրդի աչքում: Դա գիտակցելով, կառավարողներն ամեն կերպ խոչընդոտում էին Ալիեւի իշխանության գլուխ անցնելուն, փորձելով վարկաբեկել նրան ժողովրդի աչքում, նրանք Ալիեւին անվանում էին «Ադրբեջանի անկախության համար ամենավտանգավոր մարդ», «Մոսկվայի գործակալ»:

Ադրբեջանի ԳԽ առաջին փոխնախագահ Թամերլան Կարաեւը վերջերս խորհրդարանի պատգամավորներին կոչ արեց «հետաքննել Նախիջեւանի ղեկավար Հ. Ալիեւի գործունեությունը Ադրբեջանի պառակտմանը միտված փաստերի համար»: «Ազադլիգ» թերթին տված հարցազրույցում նա ուղղակի հայտարարում է. «Այն ժամանակ, երբ Ադրբեջանի կառավարությունը պայման է առաջադրում նախկին Քելբաջարի ազատագրումը Հայաստանի հետ որեւէ բանակցության անհրաժեշտության վերաբերյալ, Հայաստանի ԳԽ ղեկավարության հետ բանակցելը, պայմանագիր կնքելը նշանակում է հարված հասցնել հանրապետության կառավարության թիկունքին: Ըստ որում, շատ լուրջ հարված: Երբ մենք ուզում ենք ըսկել Նախիջեւանի իրադրությունը, ապա չպետք է թույլ տանք, որ Ալիեւը դժվարություններն օգտագործի այնտեղ իր ազդեցության ուժեղացման համար: Նրա վերջին գործողությունները չի կարելի անուշադրության մատնել, քանզի ի վերջո դրանք կարող են հանգեցնել Ադրբեջանի պառակտմանը: Ես պահանջում եմ այս հարցը մտցնել մեջլիսի օրակարգ, ուր պետք է հրավիրվի նաեւ Հ. Ալիեւը, որպեսզի հաշվետվություն եւ պարզաբանումներ տա իր գործունեության առթիվ: Այն պետք է գնահատական ստանա: Իմ պահանջը մնում է ուժի մեջ»:

Գրեթե նույնպիսի հայտարարություն արեց Ադրբեջանի արտգործնախարարության ղեկավար Թոֆիկ Ղասիմովը, ընդգծելով, թե «Ալիեւն իրավունք չունի օտար պետությունների հետ ինքնուրույնաբար բանակցել Նախիջեւանի Ինքնավար Հանրապետության անունից»:

Իսկ խորհրդարանի նախագահ Իսա Ղամբարովը, պատասխանելով Ալիեւի իշխանության գլուխ անցնելու հնարավորությանն առնչվող հարցին, լրագրողներին եւ հանրությանը «վախեցրեց» նրանով, թե «որպես Ադրբեջանի ղեկավար Ալիեւի իշխանության գլուխ վերադառնալը կհանգեցնի դիմակայության, քանի որ կողմնակիցներից բացի, նա ունի բազմաթիվ հակառակորդներ»:

Բացի դրանից, Բաքվում վիրավորված են նաեւ այն բանից, որ Ալիեւը Նախիջեւանում չի կատարում արտակարգ դրության մասին մեջլիսի հաստատած նախագահական հրամանագիրը: Նախիջեւանի ղեկավարի գործունեությունը գնահատվում է որպես պետության համար վտանգավոր եւ Ադրբեջանի վարկի խարխլմանը միտված գործունեություն:

Դրա հետ մեկտեղ, գիտակցելով նախկին ղեկավարի ժողովրդականությունը, իշխանությունները փորձում են ամեն կերպ սիրաշահել նրան: Այսպես, Բաքվում պաշտոնական ղեկավարները չեն հերքել այն լուրերը, թե նախագահ Էլչիբեյը Նախիջեւանի խորհրդարանի ղեկավարին առաջարկել է վարչապետի պաշտոնը: Այդ առաջարկությունն արվեց ս.թ. փետրվարի 12-ին նախագահական պալատում, Էլչիբեյի եւ Ալիեւի հանդիպման ժամանակ: Դա երկու գործիչների առաջին հանդիպումն էր ԱԺՃ-ի իշխանության գլուխ անցնելուց հետո:

Մեծ աղմուկ հանեցին Բաքու Հ. Ալիեւի այցը եւ նրա ուրժամյա առանձնազրույցը Ադրբեջանի նախագահի հետ: Չէ՞ որ դեռ անցյալ տարվա վերջերին Բաքվի եւ Նախիջեւանի հարաբերությունները ծայր աստիճան լարված էին, երկու կողմերից ազգային շահերին դավաճանելու մեղադրանքներ եւ սպառնալիքներ էին տեղում: Հենց վերջերս ներքին գործոց նախկին նախարար Իսկանդեր Համիդովը կոչ էր անում բանի ուժով տապալել Ալիեւին եւ խոստանում էր «Բաքու բերել Հեյդար բեկի կտրված գլուխը»:

Այդ բարդ ժամանակներում ոչ մի օր «հարազատ հանգրվանից» Նախիջեւանից, չէր հեռանում Հեյդար Ալիեւը, վախենալով, որ իր բացակայության պայմաններում իշխանությունը կզավթեն ԱԺՃ-ի տեղական ղեկավարները: Նույնիսկ հարազատ եղբոր թաղմանը չմասնակցեց:

Եվ հանկարծ... «Նախիջեւանի կալանավորը» լիովին բացում է մեծ քաղաքականության դուռը, ակտիվացնում է քաղաքական կապերը հանրապետության ղեկավարության հետ, հանդիպումներ ունենում Անգլիայի, Ֆրանսիայի, Թուրքիայի, Իրանի դիվանագիտական ներկայացուցչությունների ղեկավարների հետ: Փետրվարին Բաքվի փողոցներում Ալիեւի հայտնվելն այնպիսի իրարանցում առաջացրեց, որ մտահոգված իշխանությունները նրա զբոսանքի վայրեր բերեցին ոստիկանության ուժեղացված ջոկատներ: Մարդիկ ենթադրում են, որ միայն նա՝ հմուտ տնտեսավարը եւ ուժեղ քաղաքագետը, ի զորու կլինի հաղթահարել Ադրբեջանի այսօրվա դժվարությունները, հանրապետությունը դուրս բերել այն փակուղուց, ուր նրան հասցրել են ներկա իշխանությունները: Շատերը գտնում են, որ միայն նրա ձեռքին է «ժողովրդի բարեկեցության» բանալին: Հարկ է ասել, որ «ամուր ձեռքի կողմնակիցները» նախկինում էլ Ալիեւին համարում էին համազգային: Դեռ 1988-89 թթ. առաջին հանրահավաքների ժամանակ նրանք պարզում էին Սոցաշխատանքի կրկնակի հերոսի հսկա դիմանկարները ի հակակշիռ «թույլ եւ ծախու Վեզիրովի»:

Ալիեւի հակառակորդները, ծանոթ լինելով նրա վճռականությանը, վախենում են կոմունիստական նոմենկլատուրայի փոխվրեժից եւ ժողովրդավարության վախճանից, լրջորեն մտահոգված են քաղբյուրոյի նախկին անդամի քաղաքական ակտիվությունից: Հանրային գիտակցության մեջ արմատավորվում է այն կարծիքը (դա հատկապես տարածված է ԱԺՃ-ում), թե Ալիեւը Մոսկվայի դրածոն է եւ «Ադրբեջանի անկախության գերեզմանափորը»:

Դատելով Ալիեւի մերձավորներից մամուլ թափանցած լուրերից, նա հրաժարվել է վարչապետ դառնալու Էլչիբեյի առաջարկությունից, անելով հանդիպական առաջարկություն՝ պետխորհրդի ստեղծում իր գլխավորությամբ եւ արտակարգ լիազորություններով:

Փետրվարին Էլչիբեյի հետ կայացած զրույցից հետո Ալիեւը Մոսկվա մեկնեց, ինչպես ինքը բացատրեց, տեսակցելու հիվանդ դստեր եւ թոռների հետ, բայց միաժամանակ այնտեղ հանդիպում ունեցավ Մոսկվայում Մեծ Բրիտանիայի դեսպան Ռ. Բրեյթվեյթի հետ, որին խնդրեց նպաստել միավորումում միջնորդել Նախիջեւանին մարդասիրական օգնության ցույց տալու հարցում:

Սակայն ենթադրություններ կան, թե Մոսկվայում նա հանդիպում է ունեցել նաեւ Ռուսաստանի ղեկավարների հետ, փորձելով մեղմացնել Բաքվի վրա գործադրվող ճնշումը, ընդամենը մոսկովյան նախկին կապերն օգտագործելով Դերբենտում ադրբեջանական գնացքների ապաշրջափակման եւ Ռուսաստան ներմուծվող ադրբեջանական արտադրանքի 65 տոկոս տուրքի վերացման համար: Բացի դրանից, նա հանդիպումներ ունեցավ Իրանի, ԱՄՆ-ի, Թուրքիայի դեսպանների հետ, դրանք բացատրելով որպես Նախիջեւանին ցույց տրվող օգնության շուրջ համաձայնության հասնելու ցանկություն: Մոսկվայից վերադառնալուց հետո նա կրկին հանդիպում ունեցավ Ադրբեջանի նախագահի եւ խորհրդարանի նախագահի հետ, նրանց «զեկուցելով» ուղեւորության արդյունքների մասին: Եվ Բաքու կատարած նրա վերջին այցի ժամանակ մարդկանց ամբոխները տենչում էին վկայել իրենց հարգանքը «Նախիջեւանի անսասան կալանավորի» հանդեպ:

Եթե ներքաղաքական իրադրությունը մնա նույնքան լարված, իսկ ռազմաճակատում Ադրբեջանը կրի եւս մեկ խոշոր պարտություն, ապա «ամուր ձեռք» կպահանջվի կարգուկանոնի հաստատման համար, եւ ամենքը [illegible] տիրական Ալիեւին: Նույնիսկ երբ ամեն ինչ ընթանա խաղաղ խորհրդարանային միջոցներով եւ ընտրությունները տեղի ունենան ժողովրդավարական նորմաներին համապատասխան, Ալիեւի եւ իր կողմնակիցների հաղթանակը միանգամայն հավանական է:

Արդ, իր վերջին եւ վճռական պայքարն արդյոք բացահայտ կերպով կծավալի՞ ճնշման ենթարկված Հեյդար Ալիեւը, որի դիմանկարը կարելի է տեսնել Ադրբեջանի քաղաքներում երթեւեկող ավտոմեքենաների վրա: Դատելով «Մոսկովսկիե նովոստի» շաբաթաթերթին տված վերջին հարցազրույցից, ուր նա իշխանություններին մեղադրում է իր ճանապարհին խոչընդոտների հարուցման մեջ, «Նախիջեւանի կալանավորը» պատրաստ է հաշիվ ներկայացնել:

Դա կլինի Ադրբեջանի քաղաքական Օլիմպոսի վերջին գրոհը 70-ամյա Հեյդար Ալիրզա օղլի Ալիեւի՝ քաղաքական հմուտ խաղամոլի կողմից, որը կարոտել է մեծ քաղաքականությանը: Իշխանության բարձունքները երկրորդ անգամ կնվաճի՞ արդյոք նա, ում 10 տարի առաջ ուրախությամբ Մոսկվա ճանապարհեցին բարեկամներն ու թշնամիները: Թե առաջինները եւ թե վերջինները գտնում են, որ դրա համար առկա են բոլոր հիմքերը: Որքան էլ տարօրինակ է, իրադարձությունները եւ ժամանակը գործում են նրա օգտին: Եվ իր պատկառելի տարիքի առնչությամբ «Մոսկովսկիե նովոստի» թերթի թղթակցի տված հարցին նա պատասխանեց. «Ինչ վերաբերում է իմ տարիքին, որեւէ մեկին հայտնի չէ, թե Ալլահը նրան քանի տարի է տվել»:

Պարզ է մեկ բան. Հեյդար Ալիեւը կվերադառնա ուրիշ Ադրբեջան, որտեղ այլեւս չկան աշխատավորական Բաքվի պարծանքը եղած հայերը, որտեղից հեռանում են ռուսներն ու հրեաները, որտեղ իրենց իրավունքների մասին ավելի ու ավելի բարձրաձայն են հայտարարում լեզգիները, թալիշները եւ քրդերը: Եվ ամենակարեւորը. Ադրբեջանում ով էլ գա իշխանության գլուխ, պետք է մեկընդմիշտ յուրացնի, որ նախորդ կառավարիչը պաշտոնանկ է արվել այն պարզ պատճառով, որ փորձել է ուժով լուծել Ղարաբաղի խնդիրը:

ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ ՅԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆՑ
ՆՏ

Ինչպես կօգտագործվի Պանամայի ջրանցքի գոտին

Ինչպես հայտնի է, Պանամայի ջրանցքի գոտին 2000 թվականին լիովին անցնելու է Պանամայի իրավասության տակ: Հանրապետության առջեւ բացվում է եզակի հնարավորություն. 6-7 տարում ջրանցքի շահագործումից ստացվելիք մուտքերի հաշվին վճարել 6 միլիարդ դոլլարի հասնող ընդհանուր պարտքը, գտնում է Պանամայի նախկին նախագահ Նիկոլաս Արդիտո Բառլետան: Ներկայումս երկրի խոշորագույն շինարարական ընկերությունների միջեւ պայքար է ծավալվել բնակարանային շինարարության տարածքների բաշխմանը մասնակցելու իրավունքի համար, պատմեց նա ՏԱՍՍ-ի թղթակցին: Նման օգտագործումը, Բառլետայի կարծիքով, տնտեսության համար կնշանակեր «գոտու վիթխարի ներուժի դատարկ վատնում», քանի որ մասնավոր տների բոլոր եկամուտներից կօգտվեն միայն շինարարական ընկերությունները: Մինչդեռ ուրիշ երկրներում, մասնավորապես Ճապոնիայում, Թայվանում, Հոնկոնգում եւ Հարավային Կորեայում, մեծ հետաքրքրություն են հանդես բերում ջրանցքի գոտու արդյունաբերական զարգացման հեռանկարների եւ ամերիկյան ռազմական բազաների տարածքների օգտագործման նկատմամբ: Ջրանցքի Խաղաղ եւ Ատլանտյան օվկիանոսների մուտքերի մոտ գտնվող օբյեկտները կարող են օգտագործվել որպես բեռնարկղերի մշակման միջազգային կետեր, պահեստարանների եւ արտադրական այլ հարկաբաժինների տեղաբաշխման համար: Ջրանցքի երկայնքով ձգված զինվորական ծառանների տարածքում կարող են կառուցվել էլեկտրոնային սարքավորումների, ավտոմոբիլների, հագուստի ֆաբրիկաներ, որոնց համար պահեստամասերի ստացման եւ արտադրանքի դուրս բերման հետ կապված խնդիրներ չեն լինի: Միայն շինարարության թույլտվության հավելյալ տեսությունը կարող է ստանալ տարեկան 0,5-1 միլիարդ դոլլար, գտնում է Պանամայի նախկին նախագահը:

ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ-ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ

«Էներգիա-93» ցուցահանդես Սոկոլնիկիում

Հունիսի 14-18-ը Սոկոլնիկիի ցուցահանդեսային համալիրում կանցկացվի «Էներգիա-93» միջազգային ցուցահանդես: Դրա կազմակերպիչներն են համատեղ ռուս-գերմանական «Գլահե ինտերնացիոնալ/Մոսկովյան տոնավաճառ» ձեռնարկությունը եւ Մոսկվայի «Էնկոն» միջազգային էներգետիկ ակումբը: Ռուսաստանի էկոնոմիկայի նախարար Օլեգ Լոբովը Սոկոլնիկիում անցկացված մամուլի ասուլիսում նշեց էներգետիկ դժվարությունների լույսով այդ ցուցահանդեսի անցկացման հրատապությունը: Նրա խոսքերով, Ռուսաստանն ունի զգալի էներգետիկ պաշարներ, հատկապես Սիբիրում եւ Հեռավոր Արեւելյան շրջանում: Էներգետիկայի բնագավառում համագործակցության նկատմամբ մեծ հետաքրքրություն են դրսեւորում օտարերկրյա ընկերությունները: Ռուսաստանցի էներգագործները, ընդգծեց նախարարը, պետք է բոլոր ջանքերը գործադրեն համաշխարհային էներգետիկ քաղաքականությանը մերվելու համար: Ցուցահանդեսին մասնակցում են աշխարհի 12 երկրների 100-ից ավելի ֆիրմաներ ու կազմակերպություններ, այդ թվում Գերմանիայի, Ավստրիայի, Ֆրանսիայի եւ Շվեդիայի ընկերություններ:

ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ-ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ

«Բուդվարը» չեխական ամենահայտնի գարեջուրն է

Չեխական «Բուդվար» մակնիշի գարեջուրն արտասահմանում ամենահայտնին է եւ անհամեմատ թանկ է այդ խմիչքի համադրելի տեսակների համեմատությամբ: «Բուդվարի» արտադրանքի ընդհանուր ծավալի (իսկ դա տարեկան կազմում է 570 հազար հեկտոլիտր) 65 տոկոսն արտահանվում է Եվրոպայի փաստորեն բոլոր երկրներ: Տարբեր պատճառներով բացառություն են կազմում միայն Դանիան, Պորտուգալիան եւ նախկին Խորհրդային Միության որոշ հանրապետություններ: Բայց ներքին շուկայում «Բուդվարը» իր արտադրանքով բավարարում է գարեջրի պահանջարկի միայն մեկ տոկոսը: Ինչպես հայտնի է, Չեխիայի հանրապետության բնակիչները համաշխարհային ռեկորդակիրներն են այդ խմիչքի սպառման բնագավառում. 1 շնչին տարեկան ընկնում է 165 լիտր:

Սնարք

digitised by A.R.A.R.@

Միջին Ասիա

Իսրայելը ամրապնդում է իր ներկայությունը

Պաշտոնապես իր հարեւանների հետ պատերազմի մեջ գտնվելով, Իսրայելը միաժամանակ վերջին երջանում առանձնահատուկ ակտիվություն է դրսեւորում նախկին ԽՍՀՄ մահմեդական հանրապետությունների հետ առեւտրատնտեսական եւ դիվանագիտական կապեր հաստատելու գործում:

Իսրայելի կապերը մահմեդական աշխարհի հետ միշտ էլ եղել են շատ թույլ, նույնիսկ բեռնամական զոնավորմամբ: Բացառություն են կազմել եւ կազմում Թուրքիան ու Եգիպտոսը: Սակայն խորհրդային կայսրության փլուզումից հետո Իսրայելը լուրջ դիմադրության չհանդիպեց ոչ Կենտրոնական Ասիայի հանրապետություններում, ոչ էլ Ադրբեջանում:

Ըստ «Նյու Յորք թայմզ»-ի, իսրայելական նախագծերի շնորհիվ Ղազախստանում լոլիկի բերքը երկու տարում ավելացել է վեց անգամ, Ուզբեկստանում բամբակի բերքը` 30 տոկոսով: Եթե նման ջանքերը միջազգային հարաբերությունների զարգացման ասպարեզում կարող են ծիծաղելի թվալ, ապա Կենտրոնական Ասիայի ղեկավարություններն ամենեւին էլ չեն խորշում «զյուղատնտեսական» ուղղվածության այս դիվանագիտությունից:

Վերջին երկու տարիների ընթացքում Իսրայելը պաշտոնական դիվանագիտական հարաբերություններ է հաստատել Ղազախստանի, Ուզբեկստանի, Ղրղզստանի եւ Տաջիկստանի հետ, ձեռնպահ է մնացել միայն Թուրքմենստանը: Ղազախստանի եւ Ղրղզստանի ղեկավարներն այդ ընթացքում այցելել են Իսրայել: Ավելի ցածր մակարդակների պաշտոնական պատվիրակությունների փոխայցելությունները սովորական են դարձել:

Իսրայելի ԱԳՆ միջազգային համագործակցության բաժնի տնօրեն Ինգուդ Գոլը նշել է, որ նման օգնության շատ ծրագրեր իրագործվել են ԱՄՆ-ի հետ համատեղ: Ի դեպ, ԱՄՆ-ը տվել է դրամը, իսկ Իսրայելը` փորձը: Իսրայելի առանձնահատուկ հետաքրքրությունը Կենտրոնական Ասիայի հանրապետությունների հետ բացատրվում է ոչ միայն տնտեսական շահավետության տեսանկյունից, այլեւ այս երջանում հրեական մեծաթիվ գաղութների առկայությամբ:

Պաշտոնական տվյալներով, այս երջանում ապրում են ավելի քան 200 հազար հրեաներ: Նրանց զգալի մասն ապրում է մեծ քաղաքներում, որտեղ հրեաատյացություն առայժմ չի դրսեւորվում տեղի բնակչության կողմից: Սակայն Իսրայելում ենթադրություններ կան, որ հրեաներին կարող է վտանգ սպառնալ հակառուսական տրամադրությունների հողի վրա: Այդ պատճառով Իսրայելն այս երկրներից «ելքը» բաց է պահում. արդեն գործում է Բաքվի եւ Տաշքենդի հետ օդային կանոնավոր կապը:

Գ. Ա.

Բանկի աշխատակիցները հանցագործներ: Մոսկվայի ներքին գործերի գլխավոր վարչության կազմակերպված հանցագործության երջանային վարչության ֆինանսական բրիգադը ձերբակալել է Ռուսաստանի կենտրոնական բանկի մի քանի աշխատակցի: Նրանց կասկածում են Ռուսաստանի քրեական օրենսգրքի թիվ 93 (պրիմ) հոդվածով նախատեսված հանցագործությունների կատարման մեջ (առանձնապես խոշոր չափերի հափշտակում): Վարչության պատասխանատու աշխատակիցը հաղորդեց, որ խոսքը գնում է այսպես կոչված «չեչենական» գործի մասին, երբ օգտագործվել են կեղծ ծանուցագրեր Կենտրոնական բանկից ավելի քան 30 միլիարդ ռուբլի ստանալու համար: Հետաքննության շահերից ելնելով այլ մանրամասներ դեռ չեն հրապարակվում:

ԻՖ

Ֆրանսիա

ՄԻՏԵՐԱՆ-ԲԱԼԱԴՅՈՒՐ. ՍԻՐԱԼԻՐ ՀԱՄԱԳՈՐԾԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆ

Թվում է, թե պահպանողական կառավարության եւ սոցիալիստ նախագահի «կենակցության» երկրորդ երջանը Ֆրանսիայում հաջող է ընթանում: Այլեւս չկան այն համառ առճակատումները, որոնք 1986 թ. գոյություն ունեին Միտերանի եւ Ժակ Շիրակի միջեւ: Միտերանն այժմ այնքան գոհ է վարչապետ Էդուար Բալադյուրից, որ սոցիալիստների հաշվումներով նա կարծես գտել է իր «երազանքների վարչապետին»:

Եւ նախկին այս «մեղրալուսնի» ավարտը պահպանողականներն առիթից օգտվելով առաջ են քաշում բարենորոգումների իրենց ծրագրերը: Մայիսի 26-ին, հույս ունենալով 7.3 միլիարդ դոլլար ապահովել, նրանք ծրագիր ներկայացրեցին սեփականաշնորհման ենթարկելու 21 պետական հաստատություններ, որոնց թվում են Ռենոն, Էր Ֆրանսը եւ Քրեդի Լիոնեզը:

Ընտրություններում աջերի ջախջախիչ հաղթանակից անցած երկու ամսվա ժամանակահատվածում Միտերանն ընդամենը երկու անգամ է վերապահություն ցուցաբերել կառավարության ներկայացրած ծրագրերին. մեկը կարգուկանոն հաստատելու միջոցառումները ուժեղացնելու, մյուսը սեփականաշնորհման հարցերի առնչությամբ, սակայն լուռ է մնացել բուժակավորման անցնելու եւ հարկերի ավելացման հարցերում:

Արտաքին քաղաքականության ասպարեզում, որտեղ առավել դժվար է գործակցելը, օրինակելի ներդաշնակություն է ստեղծվել: Եւ Միտերանը, եւ Բալադյուրը գտնում են, որ արտաքին քաղաքականության եւ պաշտպանության հարցերն ավելի լավ է մնան միմիայն նախագահի «մենաշնորհը», ինչպես Դը Գոլն

էր ժամանակին հռչակել: Ի տարբերություն Շիրակի, Բալադյուրը միշտ էլ կանոնավոր կերպով խորհրդակցում է Միտերանի հետ այդ հարցերում եւ, հակառակ սպասումների, նրանց տեսակետները հաճախ համընկնում են, նույնիսկ այնպիսի կնճռոտ հարցերի վերաբերյալ, ինչպիսիք են Բոսնիան, ՆԱՏՕ-ն եւ Եվրոպական համայնքը:

Բնականաբար այս «սիրալիրությունը» իր բացասական ազդեցությունն է գործում Բալադյուր-Շիրակ հարաբերությունների վրա: Վերջինս հրաժարվեց վարչապետությունից, որպեսզի առավել մեծ հնարավորություններ ունենա 1995-ի ընտրությունների ժամանակ: Երկուսն էլ գիտակցում են, որ իրենց միջեւ լարվածությունը կմնա դեռ որոշ ժամանակ, բայց Շիրակը խոստացել է ամեն կերպ օժանդակել կառավարությանը եւ իր քննադատությունները հաղորդել միայն անձամբ Բալադյուրին: Փոխարենը Բալադյուրը խոստացել է տվել լիովին աջակցել նախագահ դառնալու Շիրակի երրորդ եւ հավանաբար վերջին փորձին:

Հարցն այն է, սակայն, որ Բալադյուրը միանգամից ավելի ժողովրդականություն է ձեռք բերել, քան Շիրակը երբեւէ ունեցել է: Սոցիալական ուսումնասիրությունների վերջին արդյունքներով նա այժմ Ֆրանսիայի ամենասիրված քաղաքական գործիչն է: Ֆրանսիացիների 54 տոկոսն այն կարծիքին է, որ նա «լավ նախագահ կդառնա»: Նախագահի հավանական թեկնածուների ցուցակում նա առաջ է անցել եւ Դելորից, եւ Շիրակից, եւ Վալերի Ժիսկար դ'Էստենից: Ճիշտ է, առայժմ Բալադյուրը նախագահ դառնալու «փառասիրություն» չի ցուցաբերում, սակայն այդպիսի ցուցանիշները ցանկացած մարդու կարող են «խելքահան» անել:

Շիրակի համար միակ մխիթարությունը զուցե այն է, որ Բալադյուրի այս ժողովրդականությունը կարող է երկար չտեւել, հաշվի առնելով գնալով խորացող տնտեսական ճգնաժամը եւ գործազուրկների թվի անընդհատ աճը: Վերջինս այժմ կազմում է 3.1 միլիոն (կամ աշխատուժի 10.7 տոկոսը) եւ ակնկալվում է, որ մինչեւ տարեվերջ ավելանա եւս 340 հազարով:

Սուր քննադատությունների առաջ տեղի տալով, կառավարությունը որոշել է արմատական վերափոխության ենթարկել ընդամենը 15 օր առաջ ներկայացրած իր տնտեսական վերակառուցման փաթեթը: Մինչ այդ, գիտակցելով խուսանավելու իր փոքր հնարավորությունները, Միտերանը համբերությամբ սպասում է, որ իրերի դրությունը կփոխվի:

The Economist, 4 հունիս 1993

Հնդկաստան

Կանայք ընդդեմ հարբեցողության

Նորություն չէ, որ կանայք սովորաբար բողոքում են իրենց ամուսինների տան բյուջեի մեծ մասը խմիչքների վրա ծախսելու առնչությամբ: Նորությունը նրանց կողմից հարցին ավելի կոնկրետ լուծում տալն է:

Սարսափ տարածելով զարեջրագործների եւ օղի թորողների երջանում, ոգելից խմիչքների դեմ ուժեղ պայքար են ծավալել Հնդկաստանի կանայք, որոնք «մինչեւ կոկորդները կշտացած լինելով» տղամարդկանց հարբեցողությունից, մեծ թափով առաջ են տանում անցյալ տարի հակախմիչքային ցույցերով սկսած իրենց «արշավը»: Այն արագորեն տարածվում է նահանգից նահանգ: Նրանք հարձակվում են ոգելից խմիչքներ վաճառող խանութների վրա, ջարդում շշերը եւ կրակի մատնում ամբողջ արտադրանքը: Անցած մի քանի ամիսների ընթացքում 200 գյուղական վայրերում տեղադրված մոտ 240 նման խանութներ ստիպված են եղել վերջնականապես փակել իրենց դռները: Անցյալ ամիս նահանգային կառավարիչներից մեկը ստիպված եղավ երջանում արգելել խմիչքների վաճառքը:

Հարիանա նահանգի կանայք մտահոգված են նաեւ պայքարի նոր ձեւ: Նրանք խմիչք վաճառող խանութների առաջ կախում են կանանց կիսաշրջազգեստներ եւ սպառնում, որ հաճախորդներին կստիպեն հագնել դրանք: Տղամարդիկ, բնականաբար, իրենց հեռու են պահում այդ «ամոթանքից»:

Հնդկաստանը «կրակն է ընկել» ոգելից խմիչքների ձեռքին: Ճիշտ է, հասարակական բարձր դիրքեր զբաղեցնող կրթված հինդուները չեն օգտագործում այն, եւ սահմանադրությունն էլ հետամուտ է լինում, որ արգելվի դրա վաճառքը, բայց որոշ նահանգներում, երբ կտրուկ կերպով արգելվեց խմիչքը, երեւան եկան ապօրինի շշեր, որոնք մահացու հետեւանքներ ունեցան սպառողների երջանում: Մի այլ կարեւոր հանգամանք եւս կա: Նախ, շատ նահանգներում խմիչքը եկամուտի մեծագույն աղբյուրն է եւ այն արգելելու փորձերը նրանց ծանր ֆինանսական դժվարությունների առաջ կկանգնեցնեն: Երկրորդ, խմիչքի արտադրությունն ամենաուժեղն ու «հեղինակավորն» է Հնդկաստանում, որովհետեւ, հարկերից ազատվելու միտումով, արտադրողներն իրենց «հովանավորողներին» փնտրում ու գտնում են քաղաքագետների երջանում: Կառնատակայի նահանգում, օրինակ, խմիչք արտադրողների «լոբբին» է նախարարներ ընտրում եւ պաշտոնավարկում: Այնպես որ, ինչքան էլ կանայք հաջողության հասնեն գյուղական վայրերում, նրանք չեն կարող ամբողջովին փակել այդ ավերիչ արտադրության ակունքները:

The Economist, 28 մայիս 1993

Հայտնագործություն

Ջուր Լուսնթագի 10-րդ արբանյակի վրա

Ամերիկյան USIS պաշտոնական լրատվական գործակալության թղթակից Ջիմ Ֆալլերը Վաշինգտոնից հաղորդում է, թե գիտնականներին հաջողվել է սառած վիճակում գտնվող ջուր հայտնաբերել Լուսնթագի 10-րդ արբանյակի վրա: NASA-ի Կալիֆոռնիայում գտնվող աստղադիտարանից հաղորդել են, թե հունիսի 8-ին հաջողվել է այդ հայտնագործությունն անել Քոփիլր օդանավային դիտարանի վրա զետեղված ինֆրակարմիր տելեսկոպի միջոցով: Տելեսկոպի վրա աստղագետները 10-րդ արբանյակի վրա գտել են ջրի ներծծման գծեր: «Վերջապես տեսանք ամենատրամ ստորագրությունը այն բանի, որը փնտրում էինք տարիներ շարունակ` ջուր 10-րդի վրա», ասել է Ջեսի Բերգմանը, որ եւեւակել էր ինֆրակարմիր տելեսկոպի սպեկտրոգրաֆը:

Թեեւ Լուսնթագի գրեթե բոլոր 14 արբանյակներն էլ ծածկված են սառած ջրով, գիտնականները պնդում էին, որ «տաք» հրաբխային ակտիվությամբ հատկանշված 10-րդ արբանյակի վրա շոգիացել է ամբողջ ջրային ֆոնակը: «Վոյաջեր» տիեզերանավից 1979 թ. կատարված լուսանկարները ցույց էին տալիս 10-րդի վրա շուրջ 6 հրաբուխների ժայթքումը միաժամանակ, որն անսովոր է Երկրի վրա: 10-րդը Արեւային համակարգում միակ երկնային մարմինն է, բացի Երկրից, որտեղ առկա է հրաբխային արտակարգ ակտիվություն:

Նույն տիեզերանավը գտել էր, որ սառած ծծմբի եւ ծծմբային թթվի շերտեր կան 10-րդ արբանյակի վրա: Հունիսի 8-ի հայտնագործությունից հետո գիտնականները համոզում գոյացրին, որ սառցաջուրը խառնված է ծծմբային թթվի հետ:

10-րդ արբանյակի վրա սառած ծծմբային թթվի գոյությունը առաջինը հայտնաբերած գիտնականներից Դեյլ Կրուիքշանկի կարծիքով, ջրի գոյությունը 10-րդում կարեւոր հարց է բարձրացնում ջրածնի աղբյուրի նկատմամբ: «Արդյոք հրաբխային արտանետումնե՞րն են այդ ջրածինը բերում, թե պրոտոնների ռմբակոծումն է արտադրում այն սառած ծծմբային թթվի ներսում», հարց է տալիս նա:

Գիտնականների կարծիքով, հետագա ուսումնասիրություններ են պետք 10-րդ մոլորակի վրա գտնվող սառած ջրի տարբերակների վրա, որոշելու համար, թե արդյոք ջուրը փոխկապակցվա՞ծ է հրաբխային ակտիվության հետ.

ԻՖ

Լուրեր [illegible]

Նազարբաեւի համար գլխավորը Ռուսաստանն է

«Ղազախստանի ներկան եւ ապագան կախված են Ռուսաստանի, ինչպես նաեւ Միջին Ասիայի պետությունների հետ համագործակցությունից», հայտարարել է Ղազախստանի նախագահ Ն. Նազարբաեւը Բոննում սոցիալ-դեմոկրատների «Պառլամենտարիշե-պոլիտիշեր պրեսեդիենստ» տեղեկագրում հրապարակված հարցազրույցում: Ինչպես ասել է Նազարբաեւը, իրենք չեն խուսափում նախկին Խորհրդային Միության մյուս երկրների, ինչպես նաեւ մոլորակի ուրիշ երջանների երկրների հետ գործակցելուց: Սակայն Ղազախստանը ձգտում է Միջին Ասիայում ստեղծել յուրօրինակ համադաշնություն: «Մեզ համար Եվրոպական միավորումը պետք է օրինակ դառնա: Իհարկե, մենք հիմնական շեշտը դնում ենք նախկին Խորհրդային Միության պետությունների հետ գործակցության վրա, եւ մեզ ուրախացնում է այն փաստը, որ Մոսկվայում կայացած ԱՊՀ երկրների պետությունների ու կառավարությունների ղեկավարների վերջին խորհրդակցությունում ընդունվեց հռչակագիր տնտեսական դաշինքի ստեղծման մասին: Ղազախստանի համար առաջնային են համարվում հարաբերությունները Ռուսաստանի հետ, քանի որ հարյուրավոր տարիներ մեր երկրները կապված են ամենասերտ կապերով», նշվում է տեղեկագրում:

ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ-ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ

Միասնական տնտեսական տարածքի պահպանումն անհնարին է

Օրերս Հարավային Օսիայի ղեկավարությունը հուշագիր է հղել Ռուսաստանի խորհրդարանին, որում նշվում է, թե անհնարին է պահպանել միասնական տնտեսական տարածքը Վրաստանի եւ Հարավային Օսիայի միջեւ: Հուշագրի տնտեսական մասի համաձայն, «Վրաստանի տնտեսության փլուզումը եւ Հարավային Օսիայի հետ ապաինտեգրացիոն ընթացքը անշրջելի են»: Փաստաթղթում նշվում է նաեւ, որ «Վրաստանը տնտեսական կործանման եզրին է եւ ի վիճակի չէ անկախ երկկողմանի գործունեություն վարել ոչ մի բնագավառում»: Մինչդեռ Հարավային Օսիայի խորհրդարանի առաջին փոխնախագահ Ալան Չոչիևի պնդումներով, «հանրապետությունում տնտեսական վիճակը շատ ավելի լավ է, քան Վրաստանում»: Հունիսի 9-ին Մոսկվայում կայացած մամուլի ասուլիսում նա հայտարարեց, որ «եթե կարգավորվեն հանրապետության բանկային գործողությունները, հնարավոր կարճ ժամկետում կբարելավվի տնտեսության վիճակը»:

ԻՖ

Նախագահները կհանդիպեն Բայկոնուրում

Ղազախստանի նախագահ Նուրսուլթան Նազարբաեւը հավանաբար կհանդիպի Ռուսաստանի նախագահ Բորիս Ելցինի հետ Բայկոնուր տիեզերակայանում: Հանդիպման ընթացքում նախատեսվում է ստորագրել ռազմական համագործակցության մասին պայմանագիր: Այդ մասին հայտարարեց Ն. Նազարբաեւն Արեւելյան Ղազախստան կատարած աշխատանքային այցի ժամանակ, ուր նա հանդիպում ունեցավ հակաօդային պաշտպանության զորամասերից մեկի հրամանատարության հետ: Սակայն Ղազախստանի ղեկավարը չնշեց հանդիպման անցկացման ժամկետը:

ԻՖ

Տաղանդավորները չեն ծառայի բանակում

Հունիսի 9-ին Ռուսաստանի նախագահ Բորիս Ելցինը ստորագրեց մի հրամանագիր, որի համաձայն ամեն տարի ռուսաստանյան արվեստի 600 ամենատաղանդավոր ներկայացուցիչներ կազատվեն զորակոչի տարկետում: Այդ իրավունքը կտրվի բալետի եւ կրկեսի դերասաններին, երաժիշտ կատարողներին, ինչպես նաեւ պարարվեստի, կրկեսի, երաժշտական ուսումնարանների եւ երաժշտական դպրոցների այն շրջանավարտներին, որոնք դարձել են միջազգային եւ համառուսաստանյան մրցույթների դափնեկիրներ:

ԻՖ

digitised by A.R.A.R.@

Լուրեր Չափ

Բժիշկների խորհրդաժողով Մոսկվայում

Յունիսի 30-ից հուլիսի 2-ը Մոսկվայում կանցկացվի «Բժիշկները ընդդեմ քաղաքացիական եւ պատերազմների» միջազգային շարժման հիմնադիր խորհրդաժողով: Կմասնակցեն ԱՊՀ երկրների, ԱՄՆ-ի, Ֆրանսիայի, Անգլիայի եւ այլ երկրների խոշորագոյն գիտնականներ եւ բժիշկներ, բուժքույրեր, հասարակական եւ քաղաքական գործիչներ: Սնարֆ

Չնայած եկամուտների աճին, նյութական վիճակը վատթարացել է

Վերջերս Լիտվայի «Հանրապետություն» թերթը հրապարակեց 1500 ընտանիքների մեկ տարվա հասարակագիտական հետազոտման տվյալները: Սորիլին, առաջին անգամ անցյալ տարվա հուլիսից, 3,5 տոկոսով աճել են իրական եկամուտները: Չնայած դրան, նյութական վիճակը վատթարացել է: Սննդի ծախսերն աճել են 64,6 տոկոսով, ընդ որում, տեսականին չափազանց աղքատիկ է. հիմնականում կարտոֆիլ՝ ամսական 8,5 կգ մեկ մարդու համար: Տարբեր ծառայությունների համար ծախսվում է եկամուտների 13 տոկոսը: Մշակութային եւ լուսավորչական կարիքների համար լիտվացին կարող է տրամադրել ամսական միայն 23 կտրոն: Սնարֆ

Նվազագույնը չի բավարարում նույնիսկ նորածիններին

Լիտվայի կառավարությունը հաստատեց արդուկի համար անհրաժեշտ նոր նվազագույն չափը՝ 2820 կտրոն: Նախորդը կազմում էր 2680: «Երեկոյան նորություններ» թերթը գրում է, թե ինչպիսի վիճակում են հայտնվել նորածինների ծնողներն այն բանից հետո, երբ մայիսի 18-ից եւս թվով փոխհատուցվեցին մանկական սնունդի համար հատկացվող լրավճարները, կազմելով արդուկի համար անհրաժեշտ նվազագույնի 75 տոկոսը: Մեկ ամսում 4 ամսական երեխան կերել է 4830 կտրոնի կաթնախառն եւ մածուն, իսկ 7 ամսականը՝ 6000-ի: Դժվար չէ հաշվարկել, որ փոքրիկի խնամքը ավելի թանկ է, քան ենթադրում է պետությունը: Սնարֆ

«Մակարով» ատրճանակը 250 դոլլարով

Վերջերս Մինսկում կայացած «Պաշտպանական արդյունաբերություն եւ Կոնվերսիա-93» ցուցահանդես-վաճառքի ժամանակ օտարերկրացիները հնարավորություն ունեին զենք ձեռք բերել: Իհարկե, գները առեւտրական գաղտնիք էին: Սակայն սեւ շուկայում կարելի է գնել գրեթե ամեն ինչ, նույնիսկ պատվիրել ինքնաձիգի կամ ատրճանակի անհրաժեշտ մակնիշը: «Մակարով» ատրճանակի միջին արժեքն է 200-250 դոլլար, «Ուզի» ինքնաձիգինը՝ 450-500, «Կալաշնիկովինը»՝ 800: Ռեզինե հետ տրվում է նվազագույն մարտական լրակազմ: Կարելի է առանձին գնել փամփուշտներ, պայթուցիկ նյութեր: Արտասահմանից եւ տեղական ռազմական գործարաններից մատակարարվող զենքի որակը երաշխավորվում է: Սնարֆ

Peugeot-ն ակտիվանում է ռուսաստանյան շուկայում

Ֆրանսիական Peugeot ավտոմոբիլային ընկերությունը մեծ հետաքրքրություն է ցուցաբերում ռուսաստանյան շուկայի հանդեպ, այն չափազանց հեռանկարային համարելով, եւ մտադիր է շուտով Ռուսաստանում ստեղծել իր մեքենաների վաճառքի, սպասարկման եւ վերանորոգման ճյուղավորված ցանց: «Այդ գործում մեծ դեր է հատկացվում ֆիրմայի վերջին մակնիշին՝ «Peugeot-306»-ին, հունիսի 10-ին Մոսկվայում կայացած մամուլի ասուլիսում հայտարարեց Եվրոպայում, Միջերկրական ծովի ավազանի երկրներում եւ Ասիայում ֆիրմայի մեքենաների վաճառքով զբաղվող տնօրեն Անրի Գիոր Շամսեն: Ներկայումս Peugeot-ը հուսալի գործընկերներ է փնտրում Ռուսաստանում, որոնք կօգնեն կազմակերպել մեքենաների վաճառքն ու սպասարկումը: Ռուսաստանում Peugeot-ի ներկայացուցչությունը բացվել է 1992 թ. սկզբին:

Մշակույթ

«Սփիւռք» Երեւանում է

Գյումրիում գործող այս պատկերասրահի մասին շատերը միայն հեռվից-հեռու էին լսել: Հայաստանի Ազգային պատկերասրահի տեղական մասնաճյուղի նորակառույց շենքը չկիմացավ ստորգետնյա ցնցումներին, հիմնովին խարխլվեց, ապա եւ լիովին արբվեց երկրի երեսից: Ճիշտ է, Նկարիչների միության տեղի բաժանմունքը նույն պատկերասրահի նախկին փայտային կառույցի մի մասը վերանորոգելուց հետո այն վերածեց գեղարվեստի գործող սրահի, սակայն այն չէր բավարարում պահանջներին: Կար նաեւ մեկ այլ ոչ պակաս կարեւոր հանգամանք: Քաղաքում շարունակում էր ապրել եւ ստեղծագործել շաղանդավոր նկարիչների ու քանդակագործների մի մեծ խումբ, որոնց պայմանները ամենեւին նախանձելի չեն համարի. շատերն առ այսօր ոչ տուն ունեն, ոչ արվեստանոց:

Այս եւ շատ ուրիշ դժվարություններով իր գործը ձեռնարկեց «Սփիւ» բաժնետիրական ընկերությունը (նախագահ՝ Մամիկոն Գինոսյան, անդամներ՝ Տիգրան Հարությունյան եւ Արթուր Մկրտչյան), որը հիմնականում զբաղվում էր կարի արտադրության կազմակերպմամբ: Կային անհրաժեշտ միջոցներ, որոնք ընկերության անդամները որոշեցին ներդնել արվեստի գործեր ձեռք բերելու մեջ, որոնցով քիչ-քիչ պիտի կազմավորվեր նույնանուն պատկերասրահը: Այն հանդիսավորությամբ բացվեց անցյալ տարվա մարտի 8-ին, Գյումրիի Մերկուրովի տուն-թանգարանում: Մեկտեղվել էին բավականաչափ հետաքրքիր գեղանկարչական աշխատանքներ, որոնք պատկերացում էին տալիս այսօրվա կերպարվեստի զարգացման վիճակի մասին:

Տարբերությունն արդեն եղած նմանատիպ հաստատություններից նախեւառաջ այն էր, որ ողջ հավաքը արդեն կազմակերպիչների անձնական սեփականությունն էր, եւ նրանք կարող էին այն տնօրինել ինչպես կամենային: Փաստորեն, վերջ էր դրված պետական մենաշնորհին նաեւ այս բնագավառում:

Հաջորդ նշանակալից քայլն այն էր, որ այս տարվա փետրվարմարտ ամիսներին «Հայ երիտասարդաց միության» Երուսաղեմի մասնաճյուղի հրավերով եւ տեղի հայոց պատրիարք Թորգոմ արք. Մանուկյանի հովանավորությամբ պատկերասրահի գործերի մեծ մասը ցուցադրվեց Երուսաղեմում եւ բացառապես բոլորն էլ գնվեցին տեղի հայերի եւ օտարների կողմից՝ դառնալով աննախադեպ մի իրադարձություն: Ասացված ողջ հասույթը դարձյալ ծառայեց Գյումրիի եւ հանրապետության մյուս վայրերում ստեղծագործող նկարիչների աշխատանքները գնելուն: Ահա այդ գործերն են, որ այս օրերին հաջողությամբ ցուցադրվում են Ռուս արվեստի թանգարանում:

Սա առաջին ցուցահանդեսն է թանգարանի վերանորոգումից հետո: Այն անցկացվում է Հայաստանի Ռամկավար ազատական կուսակցության Հանրապետական վարչության հովանու տակ: Ցավոք, հնարավոր եղավ տեղավորել նախատեսված գործերի 1/3-ը միայն: Ցուցադրանքի դիտումից պարզ է դառնում, որ ներկայացվածները հիմնականում մեր կողմին ստեղծագործող երիտասարդ հայ նկարիչների աշխատանքներն են՝ ամենատարբեր ոճերի եւ ուղղությունների: Այստեղ են Արման Գրիգորյանի «Անհայտ մրգավազը», Գագիկ Վարդանյանի «Ինքնեղջյուրները», Սամսոն Մերոյանի «Քաոս»-ային կոմպոզիցիաները եւ Կարո Մկրտչյանի բնանկարները, Փայլակ ու Կայծակ Վանիկյան եղբայրները, Օֆելյա, նաեւ Քի-Քին ու Աշոտ Աշոտը:

«Դասական ոճով» ստեղծագործող միակ հեղինակը թերեւս Ավետիք Չոլյանն է, որ ներկայացրել է «փոքրիկ հոլանդացիների» աշխատանքները հիշեցնող իր նատյուրմորտները: Մեզ անչափ գրավեց Գեւորգ Եղիազարյանի «Բնորդուհին»՝ արված հին ու նորի հետաքրքիր զուգորդությամբ: Քիչ այն կողմ նրա մյուս 5 աշխատանքներն են, եւ նրանց մեջ «Հիշողության արահետ» խոսուն վերնագրով յուղանկար՝ վառվող մոմից բարձրացող ծխի քուլաների միջից հայտնված մարդու ակնդետ հայացքով: Կուզենայինք առանձնացնել նաեւ Հրանտ Միրզոյանի գործերը, որոնք աչքի են ընկնում գույների վառ ու ճաշակով համադրությամբ եւ դրանց անսովոր արտահայտչականությամբ:

Համեմատաբար քիչ է ցուցադրված քանդակը՝ ընդամենը երկու կերամիկական աշխատանք: Ինքնաստիպ է կատարված նաեւ գործերի ցուցադրումը՝ երկկողմ նկարներ, եռանիստ ցուցանմուշներ, կտավային կոլաժներ եւ այլն: Ափսոսում ենք միայն, որ այս անգամ սպասվածից քիչ էին Գյումրիի նկարիչների աշխատանքները, որոնք, ենթադրվում էր, ցուցադրանքի միջուկը պիտի կազմեին: Ինչ վերաբերում է հետագա ծրագրերին, ապա չի բացառվում, որ այս գործերը եւս տարվեն արտասահման եւ վաճառվեն՝ հասույթ բերելով կազմակերպիչներին եւ ստեղծագործող արվեստագետներին:

Գեղարվեստական արժեքից զատ, այս ցուցահանդեսը կարեւոր է նաեւ մեկ այլ իմաստով. ցույց է տալիս վարակիչ ազդեցություն գործի նաեւ մշակույթի նախարարության վրա, որն արդեն պետականորեն ստանձնի այս գործը եւ կազմակերպի հայ նկարիչների ցուցադրումն ու իրացումը Հայաստանի սահմաններից դուրս:

ԼԵՎՈՆ ԼԱՆԻԿՅԱՆ

ԱԶԳ - ՄԱՐԶԱԿԱՆ

ԱՐՏԱՇԵՍ ՄԻՆԱՍՅԱՆԻ ՅԱՋՈՂ ԵԼՈՒՅԹՆԵՐԸ ԱՄՆ-ՈՒՄ

Յայաստանի շախմատի չեմպիոն Արտաշես Մինասյանը շարունակում է իր հաջող ելույթները Ամերիկայի Միացյալ Նահանգներում: Նյու Յորքի բաց առաջնությունից հետո, որտեղ երեւանցի գրոսմայստերը միայն կես միավորով էր ետ մնացել հաղթողներից, Արտաշեսը նույն քաղաքում մասնակցել է եւս երկու մրցավեճի, որտեղ խաղում էին մոտ երեք տասնյակ գրոսմայստերներ: Երբ արագ շախմատի (30 րոպեանոց) մրցաշարում Մինասյանը մրցանակակիրներից մեկն էր, ապա կայծակնային մրցապայքարում՝ առաջինը: Ընդ որում, հայ շախմատիստը կարողացավ հաղթել հիմնական մրցակից համարվող ամերիկացի Կամսկուն:

Ապա Մինասյանը ուղեւորվեց Կալիֆոռնիա, որտեղ Լոնգ Բիչ քաղաքում 15 գրոսմայստերների եւ մեծ թվով ուժեղ վարպետների մասնակցությամբ անցկացված միջազգային մրցաշարում հասավ նոր հաջողության՝ բաժանելով 1-5-րդ տեղերը:

Յայրենիք վերադառնալուց առաջ Արտաշեսը կմասնակցի ԱՄՆ-ի եւս երկու քաղաքներում՝ Լաս Վեգասում եւ Ֆիլադելֆիայում անցկացվելիք միջազգային մրցաշարերին: ■

Իսկ Վլադիմիր Հակոբյանն առաջատարների մեջ

Նովոսիբիրսկում 12 շախմատիստների (որոնք մեծ մասամբ ճանաչված գրոսմայստերներ են) մասնակցությամբ ընթանում է շատ բարձր 14-րդ դասի միջազգային մրցաշար: Չորս տուրից հետո աղյուսակը 3 միավորով գլխավորում է նախկինում խորհրդային Միության կրկնակի չեմպիոն, այժմ Իսրայելի ներկայացուցիչ Լեւ Պսախիսը: Առաջատարից կես միավորով ետ է մնում երեւանցի Վլադիմիր Յակոբյանը, որը Եպիշինի, Ռուբանի, Գոլդինի հետ հաշտություն կնքելուց հետո պարտության մատնեց Վիժմանավինին: Նովոսիբիրսկի մրցաշարը Յակոբյանի համար վերջին փորձադրումն է հուլիսի կեսերին Շվեյցարիայի Բիլ քաղաքում անցկացվելիք աշխարհի առաջնության միջգոնալայինից առաջ: Գ. Հ.

Տղամարդկանց առաջնությունը գյուտարարի հայրենիքում

Տորոնտո քաղաքը նշանակվել է բասկետբոլի տղամարդկանց աշխարհի 1994 թ. առաջնության անցկացման վայր:

ՖԻԲԱ-ի գործադիր կոմիտեն յոթ թեկնածուներից՝ Կանադա, Յունաստան, Ավստրալիա, Կորեա, Մեքսիկա, Պուերտո Ռիկո, Յարավսլավիա, այդ ընտրությունը կատարել է 1992-ի նոյեմբերի 18-ին Մյունխենի Մարիոթ հյուրանոցում: Գործադիր կոմիտեն ընդգծել է Բելգրադ քաղաքի Կազմակերպչական կոմիտեի գերազանց աշխատանքը, որին սկզբում հանձնարարված էր մրցոցառման նախապատրաստումը: Դժբախտաբար նախկին Յարավսլավիայի քաղաքական անկայուն իրադրության պատճառով Բելգրադի նոր թեկնածությունը չընդունվեց: Կանադայում 16 թիմեր են մրցելու նախնական փուլում՝ չորսական թիմից բաղկացած չորս խմբով: Երկու խմբերը կխաղան Տորոնտոյի «Մեյփլ Լիֆ Գարդենզ» մարզադաշտում (17 հազար հանդիսատեղ), մյուս երկուսը՝ Յեմիլթընի «Քոփփս Քոլիզեզ» մարզադաշտում (17 հազար հանդիսատեղ):

Եզրափակիչ փուլը տեղի կունենա Տորոնտոյի նորակառույց «Սկայդոմ» մարզադաշտում, որն ունի 32 հազար հանդիսատեղ: Առաջարկված ժամկետը 1994 թ. հուլիսի 28-ից օգոստոսի 7-ն է:

Կանադան բասկետբոլի «գյուտարար» դոկտոր Ջեյմս Նեյսմիթի հայրենիքն է: Դա բասկետբոլային մի հզոր ամրոց է՝ ավելի քան 400 հազար խաղացողներով ու մյուս մարզաձեւերի, նույնիսկ հոկեյի համեմատ հանդիսատեսների մեծագույն թվով: Կանադան ՖԻԲԱ-ի անդամ է դեռեւս 1936 թվականից: Այս երկրում են անցկացվել 1976-ի օլիմպիական խաղերը, որի բասկետբոլային մրցաշարը տեղի է ունեցել Մոնրեալում, նախաօլիմպիականը՝ Յեմիլթընում: 1991-ին Էդմոնթըն քաղաքում իր հերթին կայացել է աշխարհի պատանիների առաջնությունը:

1994-ի առաջնությունը Կանադայում անցկացնելու գաղափարը մեծ օժանդակություն է ստացել երկրի կառավարությունից, Տորոնտոյի իշխանություններից, Կանադայի օլիմպիական կոմիտեից եւ Տորոնտոյի գործարար մարդկանցից:

Միեւնույն ժամանակ կանայք կխաղան Ավստրալիայում: 1994 թ. կանանց աշխարհի առաջնության անցկացման վայրը 1990-ի օգոստոսին նշանակվել է Ավստրալիան: Այդ ժամանակից Դին Բարլոյի ղեկավարությամբ գործող «OZ 94»-ի (միջոցառման կրճատ անվանումը) Կազմակերպչական կոմիտեն հսկայական առաջընթաց է ունեցել:

16 թիմ եւ 64 խաղ ընդգրկող միջոցառման նախնական փուլը կանցկացվի Ադելաիդա, Յոբըրթ եւ Լոնսեսթըն քաղաքներում, հաջորդ եզրափակիչ, կիսաեզրափակիչ եւ եզրափակիչ փուլերը՝ Սիդնեյում: Նախնական փուլի ժամկետներն են 1994-ի հունիսի 2-4-ն են, եզրափակիչ փուլինը՝ 1994-ի հունիսի 6-12-ը:

Ավստրալիայի կանանց բասկետբոլի թիմը հաջող է ելույթ ունեցել աշխարհի նախորդ առաջնություններում: Այն 9-րդ տեղը գրավեց 1986-ին Խ. Միությունում եւ 6-րդ տեղը 1990-ին Մալայզիայում: Լավագույն օլիմպիական ցուցանիշը 1988-ին Սեուլում գրաված 4-րդ տեղն է:

ԶՈՀՐԱԲ ՍԱՐԳՍՅԱՆ

FIFA 2002 WORLD CUP JAPAN

Ճապոնիայում իսկական ֆուտբոլային տենդ

Գրեթե յոթ միլիոն ճապոնացիներ ֆուտբոլ են խաղում, սակայն միայն այս տարվանից հիմք դրվեց Ճապոնիայի պրոֆեսիոնալ թիմերի առաջնությանը: Նախկինում այս մարզաձեւը Ճապոնիայում սիրողական կարգավիճակում էր:

Ծագող արեւի երկրում հիմա իսկական ֆուտբոլային տենդ է: Յետաքրքրությունը նրա նկատմամբ, իհարկե, այնքան չէ, ինչքան բեյսբոլի, քանի որ այս մարզաձեւով հետաքրքրվում են շուրջ 20 միլիոն մարդ, սակայն միայն «Վերդի Կավասակի» եւ «Յոկոհամա Մարինոս» ֆուտբոլային թիմերի հանդիպման համար մեկ միլիոն տոմսի հայտ էր ներկայացվել:

Յեղինակավոր եւ մեծահարուստ հովանավորները, որոնց թվում են «Նիսսանը», «Ֆուրուկավա էլեկտրիկը», «Մազդան», «Տոյոտան», խոշոր դրամական հատկացումներ են անում ակումբներին եւ նորաստեղծ պրոֆեսիոնալ ֆուտբոլային լիգային: Ճապոնիայի ֆուտբոլային նոր առաջնությունը վերածվել է յուրատեսակ շուկայի, որի ընդհանուր արժեքը հասնում է գրեթե ամերիկյան մեկ միլիարդ դոլլարի: Ֆուտբոլի ազգային լիգայի տարեկան եկամուտը հովանավորների հատկացումներից եւ հեռուստահաղորդումների իրավունքի վաճառքից նախատեսվում է մոտ 150 միլիոն դոլլար:

Լինեկերը դժգոհ չէ Ճապոնիայից

Նոր առաջնությունն անցկացվում է չորս շրջանով: Պրոֆեսիոնալ բոլոր 10 ակումբները հանդես կգան Ազգային Լիգայի եւ Կայսերական գավաթի խաղարկություններում: Արդեն մեծ թվով արտասահմանցի հանրահայտ ֆուտբոլիստներ են հանդես գալիս ճապոնական թիմերում: Նրանք 44-ն են եւ ներկայացնում են 15 երկրներ, այդ թվում Բրազիլիան (մեծ մասը), Արգենտինան, Գերմանիան, Անգլիան, Շվեդիան, Հոլանդիան, Չեխիան, Յոլանդիան:

Ամենահայտնիներն են անգլիացի Գարրի Լինեկերը, բրազիլացիներ Զիկոն, Էդուն, Տոնինյոն, արգենտինացի Ռամոն Դիասը, գերմանացի Լիտբարսկին եւ ուրիշներ: Առաջին տուրում «Զիկոյի թիմը» 5-0 խոշոր հաշվով հաղթեց «Լինեկերի թիմին»: Ի դեպ, երբեք զոլի հեղինակ դարձավ 40-ամյա Զիկոն: Նա, Լինեկերը եւ Դիասը ճապոնական լիգայի ամենաբարձր վճարվող ֆուտբոլիստներն են: Ենթադրվում է, որ շուտով «Japan league»-ում հանդես կգան նաեւ այլ ֆուտբոլիստներ: Յամենայն դեպս, արդեն ճապոնական ակումբները սկսել են հետաքրքրվել Ռուսաստանի բարձրագույն խմբում հանդես եկող Վլադիվոստոկի «Լուչ» եւ Նախոդկայի «Օկեան» թիմերի խաղացողներով:

Ամենեւին պատահական չէ, որ Ճապոնիայի հավաքականը հաջող է հանդես գալիս 1994 թ. ԱՄՆ-ում կայանալիք աշխարհի 15-րդ առաջնության ընտրական մրցաշարում, իսկ ֆուտբոլի ֆեդերացիան Ճապոնիայի թեկնածությունն է առաջարկել 2002 թվականի աշխարհի առաջնությունն անցկացնելու համար:

ԱՇՈՏ ՍԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆ

Բաժինը վարում է ԱՐՍԵՆ ՔԱՐԴԱՇՅԱՆԸ

digitised by A.R.A.R.@

Մի՞թե

ԿԱՍԿԱԾԵԼԻ ՏԵՂԵԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ՌՈՒՍ ՄԱՅԱՊԱՐՏՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

Ինչպես հայտնի է, մինչեւ այժմ Բաքվում են մնում Հայաստանում տեղաբաշխված ռուսաստանյան 7-րդ բանակի վեց նախկին զինծառայողները, որոնցից հինգին Ադրբեջանի իշխանությունները դատապարտել են մահվան: Եւ ահա երեկ առավոտյան «Ազգի» խմբագրություն զանգեց անհայտ մի անձնավորություն, որը ներկայացավ որպես Գորիսի միլիցիայի շրջանային վարչության նախկին աշխատակից, կապիտան Վազգեն Հակոբյան եւ տեղեկացրեց, թե իր իրեն իրազեկ աղբյուրներից հայտնի է դարձել, որ հունիսի 9-ի վաղ առավոտյան Բաքվի բանտում ռուսաստանցի վեց զինծառայողներից երեքը ինքնասպանություն են գործել: Նա հայտնեց նաեւ, թե իբր այդ տեղեկությունները ստացվել են ներկայումս Գորիսում գտնվող ադրբեջանցի մի քանի բարձրաստիճան պատանդյաներից, որոնք Գյանջայի իրադարձությունների պատճառով փախուստի են դիմել եւ Քելբաջարի շրջանում գերի վերցվել հայկական ուժերի կողմից նույն հունիսի 9-ին: Այն փաստը, որ հունիսի 9-ին գերի վերցված ադրբեջանցի պատանդյաները հազիվ թե տեղյակ լինեին նույն օրը Բաքվում կատարված ինքնասպանությունների մասին, մեզ ստիպեց կասկածանքով վերաբերվել այդ տեղեկություններին, սակայն անծանոթը հրաժարվեց հանդիպելու վերաբերյալ մեր առաջարկությանը: Ցավոք, մեզ չհաջողվեց իշխանության համապատասխան մարմիններից լրացուցիչ տեղեկություններ ստանալ ռուսաստանցի մահապարտների վերաբերյալ:

Եւ այնուամենայնիվ, Գորիսի մեր թղթակից Համլետ Բաբաջանյանի միջոցով պարզեցինք, որ միլիցիայի Գորիսի շրջանային բաժանմունքում երբեւէ Վազգեն Հակոբյան անունով մարդ չի աշխատել, իսկ ադրբեջանցի բարձրաստիճան ոչ մի պատանդյա ներկայումս Գորիսում չկա: Անշուշտ, փաստն ինքնին բավականին հետաքրքիր է, եւ մենք հույս ունենք, որ համապատասխան մարմինները կզբաղվեն դրանով, մանավանդ, որ իրեն Վազգեն Հակոբյան կոչողը խոսում էր ռուսերեն ակնհայտորեն ոչ հայկական ակցենտով:

«Ազգ»

Գյումրի

Վքարը ճռնակի դայթյունի հետեւանք չէ

Ինչպես արդեն հաղորդվել է, հունիսի 9-ին բացավառվել էր Գյումրիի «Քաղաք-1» ենթակայանի չորս ուժային փոխարկիչներից մեկը: Ենթակայանը էլեկտրաէներգիա է մատակարարում քաղաքի մեկ երրորդին: Ինչպես Գյումրիից հաղորդում է Նոյյան տապանի թղթակիցը, ենթակայանի աշխատողների հետ զրուցելիս պարզվել է, որ հրդեհը ծագել է վեց ամիս առաջ շահագործման հանձնված փոխարկիչում, որն այստեղ էր բերվել Վանաձորից: Հրդեհի մարման համար հարկ եղավ ընդհատել քաղաքի զգալի [illegible] էներգամատակարարումը: Հրդեհը շարունակվում էր նաեւ կեսօրից հետո: Այդուհանդերձ հրդեհի օջախից մինչեւ 10 մետր հեռավորության վրա գտնված մյուս փոխարկիչների վնասումը կանխվել է: Հրդեհի մարումից հետո հաջողվել է արդեն երեկոյան կողմ վերսկսել էլեկտրաէներգիայի մատակարարումը:

Փոխարկիչի բռնկումը դեռ տարակուսանք է հարուցում, քանի որ ստացված տեղեկությունների համաձայն, այրված փոխարկիչը ոչ միայն գերբեռնված չի եղել, այլեւ նույնիսկ լրիվ բեռնվածությամբ չի գործել, սակայն չեն հաստատվել քաղաքում համառորեն շրջող այն լուրերը, թե հրդեհը ճռնակի պայթեցման հետեւանք է եղել:

ՆՏ

ԱՄՆ-ը խնդրում է «մեկուսացնել» Իրանին

«Նյու Յորք թայմզը» գրում է. «Միացյալ Նահանգները իր եվրոպացի դաշնակիցներին կոչ արեց արգելք հաստատել Իրանին այն սարքավորումների ու տեխնոլոգիայի վաճառքի վրա, որոնք կարող են օգտագործվել ռազմական նպատակներով: Պետական քարտուղար Ու. Քրիստոֆերը կիրակնօրյակը մեկ անցկացվող եվրոպական միավորման երկրների արտգործնախարարների հանդիպումից օգտվեց, որպեսզի հայտարարի Իրանի ռազմական հզորության մեծացման կապակցությամբ Քլինթոնի վարչակազմի տագնապների մասին եւ եվրոպացիներին խնդրի համագործակցել Թեհրանի հեղափոխական կառավարության [illegible] մեկուսացման գործում: Սակայն եվրոպացիները, որոնք ճապոնացիների հետ անցյալ տարեվերջին մերժել էին Բուշի վարչակազմի համանման նախաձեռնությունը, որեւէ պատրաստակամություն չցուցաբերեցին եւ համաձայնեցին միայն ստեղծել մի կոմիտե, որը պետք է ուսումնասիրի հարցը եւ ներկայացնի առաջարկություններ: Տես իր հանձնարարականները»:

ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ-ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ

Բոլոր հիմնարկ-ձեռնարկություններին «ՄԻՐԱԺ» փոքր ձեռնարկությունն առաջարկում է 1-4 դյույմ տրամաչափի մեխանիկական ցրաչափեր:

Վճարը զանկացած ձեւով

Հեռախոս 27.62.15

Հայտարարություն

Վաճառվում են 2 եւ 3 սենյականոց բնակարաններ Մերձմոսկվայում (Մոսկվայից 9 կմ հեռու), նոր շենքում:

Հեռ. (095) 2974388, 2973111

Անշարժ գույքի եւ արժեթղթերի հայկական բորսա:

Հեռ. 25.27.89 25.46.67

Ռուսաստանը չի կարող փակել սահմանները

Ռուսաստանի առաջին փոխվարչապետ Օլեգ Սոսկովեցը համոզված է, որ Ռուսաստանը չի կարող իրեն թույլ տալ փակել սահմանները նախկին ԽՍՀՄ հանրապետությունների հետ, քանի որ նա միջոցներ չունի ինքնուրույնաբար արտադրելու այն մթերքները, որոնք երկիրը նախկինում ստանում էր Միության տարածքից: Հինգշաբթի օրը ելույթ ունենալով Նախա[illegible]արների խորհրդում կայացած բրիֆինգում, նա բերեց տվյալներ, որոնց համաձայն Ռուսաստանին մոտ 10 մլրդ. դոլլար է հարկավոր այնպիսի մետալուրգիական բազայի ստեղծման համար, որից նա օգտվում էր ԽՍՀՄ գոյության տարիներին:

Նա նկատում է ԱՊՀ երկրների հետ համագործակցության եւ կոոպերացիայի զարգացումը: Ընդսմին նա նշեց, որ Ռուսաստանում արդեն աշխատանք է տարվում օրենսդրական այն ակտերի վրա, որոնք երկրին թույլ կտան սեփականություն ունենալ նախկին ԽՍՀՄ հանրապետությունների տարածքում, իսկ վերջիններին Ռուսաստանում:

ԻՏ

ԱՍՍ
Գ Ր Ա Վ Ա Տ Ո Ւ Ն

Հրավիրում ենք գործարար մարդկանց ուշադրությունը

Ամենաբարձր տոկոսները ձեր ավանդի դիմաց

«ԱՍՍ» գրավատունը շարունակում է ընդունել Ձեր ավանդները հետեւյալ հավելումով.

1 ամիս ժամկետի դիմաց՝ ավանդի 15%

3 ամիս ժամկետի դիմաց՝ ավանդի 50%

6 ամիս ժամկետի դիմաց՝ ավանդի 110%

1 տարի ժամկետի դիմաց՝ ավանդի 320%

«ԱՍՍ» գրավատունը հատկացնում է նաեւ կարճաժամկետ վարկեր օրական 0,95%-ով:

Գրավատան հասցեն է. Երեւան, Կասյան փող. 5

հեռ. 27-08-15

Ավանդների ընդունումը ժ. 10:00-17:00

Ճապոնիան եւ Գերմանիան ՄԱԿ-ի Անվտանգության խորհրդո՞ւմ

«Վաշինգտոն պոստը» հրապարակել է հոդված, որն ստացվել է ՄԱԿ-ի կենտրոնակայանից: Այնտեղ մասնավորապես ասված է. «Միացյալ Նահանգները դիվանագիտական արշավ են սկսել ՄԱԿ-ի Անվտանգության խորհրդի կազմը ընդլայնելու եւ որպես մշտական անդամներ Ճապոնիային ու Գերմանիային խորհրդի մեջ մտցնելու նպատակով: Երկարատեւ եւ դժվարին այդ արշավի նպատակն է Անվտանգության խորհուրդը փոխակերպել արդի դարաշրջանի պահանջներին համապատասխան:

Գերմանիայի եւ Ճապոնիայի անունից ճնշում գործադրելով, Վաշինգտոնը կարող է բախում ունենալ Մեծ Բրիտանիայի եւ Ֆրանսիայի՝ եվրոպական երկու կարեւոր դաշնակիցների եւ Անվտանգության խորհրդի մշտական անդամների հետ, որոնք դեմ են խորհրդի կազմի ընդլայնմանը եւ կարող են շրջափակել այն, օգտագործելով վետոյի իրավունքը: Անվտանգության խորհրդի մյուս երկու մշտական անդամները՝ Ռուսաստանն ու Չինաստանը նույնպես ինչ են ոգեւորվել Գերմանիային եւ Ճապոնիային իրենց հավասար կարգավիճակ տալու հարցում: Բացի դրանից, Անվտանգության խորհրդի կազմի ընդլայնման առնչվող վիճաբանությունների մեծ մասն անցկացվելու է ընդհանուր ժողովում, իսկ այնտեղ ներկայացված է 183 պետություն, այդ թվում «երրորդ աշխարհի» երկրների խումբը, որոնց կառավարությունները ձգտում են այն բանին, որ իշխանությունն անցնի մեծամասնության եւ ոչ թե Անվտանգության խորհրդի մշտական անդամներ հանդիսացող մի քանի հարուստ պետությունների ձեռքը:

ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ-ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ

Mercury ENTERPRISE

«Մերկուրի» սահմանափակ պատասխանատվությամբ ընկերությունը հիշեցնում է.

ԱՅՆ ՔԱՂԱՔԱՑԻՆԵՐԻՆ, ՈՐՈՆՔ ՍՈՒՅՆ ԹՎԱԿԱՆԻ ՓԵՏՐՎԱՐԻ 9-ԻՑ ՄԱՐՏԻ 5-Ը ԸՆԿԱԾ ԺԱՄԿԵՏՈՒՄ ԳՈՒՄԱՐՆԵՐ ԵՆ ՆԵՐԴՐԵԼ «ՄԵՐԿՈՒՐԻ» ՖԻՐՄԱՅՈՒՄ ԵՎ ԻՆՉ-ԻՆՉ ՊԱՏՃԱՌՆԵՐՈՎ ՉԵՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑԵԼ ՀԱՄԱՊԱՏԱՍԽԱՆ ԺԱՄԿԵՏՈՒՄ ՍՏԱՆԱԼՈՒ ԻՐԵՆՑ ՀԱՍՆԵԼԻՔ ԳՈՒՄԱՐՆԵՐԸ.

«ՄԵՐԿՈՒՐԻ» ՍՊԸ-Ն ԽՆԴՐՈՒՄ Է ՍՈՒՅՆ ԹՎԱԿԱՆԻ ՀՈՒՆԻՍԻ 14-ԻՆ, ԺԱՄԸ 14:00-17:00 ՆԵՐԿԱՅԱՆԱԼ «ԱՆԻ» ՀՅՈՒՐԱՆՈՑ ԻՐԵՆՑ ԳՈՒՄԱՐՆԵՐԸ ՍՏԱՆԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ:

«Մերկուրի» հասցեն է «Անի» հյուրանոց, 630 սենյակ, հեռախոս 594.630

Mercury ENTERPRISE

Թաթարստանը կունենա սեփական արտգործնախարարություն

Թաթարստանում կստեղծվի արտգործնախարարություն, իսկ խորհրդարանում միջազգային քաղաքականության հարցերով զբաղվող հանձնաժողով: Այդ մասին ԻՏ-ին տված հարցազրույցում հայտարարեց Թաթարստանի նախագահին կից արտաքին գործերի դեպարտամենտի ղեկավար, հանրապետության փոխնախագահ Վասիլի Լիխաչովը: Նրա խոսքերով, այժմ Կազանում մշակվող արտաքին քաղաքական հիմնադրույթների տարրերից մեկը օտարերկրյա գործընկերների հետ «հարաբերությունների պայմանագրային կարգավորումն է»: Վ. Լիխաչովն ասաց, թե հանրապետությունն արդեն բացել է իր ներկայացուցչություններն Ուզբեկստանում, Ադրբեջանում, Լիտվայում: Այդ մասին բանակցություններ են տեղի ունենում Արաբական Արեւելքի եւ Ասիայի մի շարք պետությունների հետ:

ԻՏ

Հանրօգուտ աշխատանքը կօգնի Ռուսաստանին

Պրոֆեսոր Վ. Գրուշինի գլխավորած հանրային կարծիքի ուսումնասիրման ծառայության տվյալների համաձայն, հարցման ենթարկված 1996 ռուսաստանցիների 93,5 տոկոսը գտնում է, որ յուրաքանչյուրի հանրօգուտ գործով զբաղվելը կարող է դրական դեր խաղալ Ռուսաստանի ճակատագրում: Հակառակ կարծիքի է հարցման մասնակիցների 2 տոկոսը: Իսկական ժողովրդավարության հաստատման օգուտն ակնհայտ է 63 տոկոսի համար, դեմ է 13,8 տոկոսը: Ուղղափառության վերածննդի կողմնակից է 60,9 տոկոսը, դեմ է 24,9 տոկոսը: Պետական ուժեղ անսահմանափակ իշխանության հաստատման, սոցիալիզմի սկզբունքների վերականգնման, ռուսական ազգայնականության գաղափարների կողմնակիցների եւ հակառակորդների թիվը նույնպես զգալի է (44,1-35,2, 34,6-48,7, 21-58,3):

Սնարք

Մոսկվայի օդանավակայանները Ելցինի ուշադրության կենտրոնում

Մոսկվայի կառավարությունը մտադիր է դիմել նախագահ Բորիս Ելցինին Մոսկվայի օդանավակայաններում ստեղծված ճգնաժամային իրավիճակի վրա «ուշադրություն դարձնելու» խնդրանքով: Հանցագործությունների թիվը շարունակում է հաստատորեն աճել, չնայած ուղեւորների հոսքի էական կրճատմանը: Մոսկվայի օդային եւ ջրային տրանսպորտի ներքին գործերի վարչության պետ Եվգենի Վլասովի խոսքերով, վերջին երկու տարիների ընթացքում մայրաքաղաքի օդանավակայաններում հանցագործությունն աճել է 13,6 տոկոսով, իսկ ուղեբեռի կողոպուտի դեպքերը՝ 45,9 տոկոսով: Նախկին ԽՍՀՄ երկրներից Մոսկվայի օդանավակայաններով տեղափոխվում են մեծ քանակությամբ զենք, զինամթերք եւ պայթուցիկ նյութեր: Մոսկվայի իշխանությունները մտադիր են ուժեղացնել տրանսպորտային միլիցիան, կահավորել օդանավակայանները պահպանիչ համակարգերով եւ գիշերային ժամերին սահմանափակել ավիաչվերթներ չունեցող անձանց մուտքը օդանավակայաններ:

ԻՏ

Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«Ազգ» թերթի հիմնադիր խորհուրդ

Գլխավոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ / հեռ. 521635

Խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԳԱՍՊԱՐԵԱՆ / 581841

Տնօրէն
ՍԱՐԳԻՍ ՍԱՐԳՍԵԱՆ / 562863

Apple® Macintosh®
համակարգչային շարուածք
«Ազգ» թերթի

Azg
armenian daily

Editor
H. AVEDIKIAN / phone: 521635

47 Hanrapetoutian st.,
Yerevan, Armenia, 375010

Թերթի ձեւավորման եւ պատկերազարդման ղեկավար ՊԱՎԵԼ ՂԱԼԱՔՑԱՆ

ՀՀ նախարարների խորհրդի ձեռնարկություն «Պարբերական» հրատ. տպարան, Երեւան 23 Արշակունյաց 2 Գրանցման թիվ 65. Պատվեր 69149. Տպաքանակ 36 000. Պատվեր 1529 Ստորագրված է տպագրության 11.6.1993

digitised by A.R.A.R.@